

გეორგიული
ბიოლოგიის
ჟურნალი

საქართველო

კვირული

№ 8 1983 წ.

ქართული
ბიზნესი

ბობუკათელი მტაიე გულნარა გვარამიძე

ფოტო ბონდო ლაღვიძია

ქართული
საბჭოთაო
კულტურის
მემორიალი

მოსკოვი, 1988 წლის
30 აპრილი

პირველი სალუტი

აურსკის ბრძოლის
40 წელი

ორმოცი წლის წინ, 1943 წლის 5 აგვისტოს, ჩვენი დიდი სამშობლოს დედაქალაქი მოსკოვი საარტილერიო საფრთხით პირველად მიესალმა წითელი არმიის იმ ჯარებს, რომლებმაც კურსკის ბრძოლაში განადგურეს გერმანიის საუკეთესო დივიზიები.

მესამე იმპერიის შინაპოლიტიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და ფაშის-ტროი ბლოკის დაშლის თავიდან აცილების მიზნით, გერმანეთის სარდლობამ გადაწყვიტა, 1943 წლის ზაფხულში მოეწყო დიდი შეტევითი ოპერაცია, ხელთ ეგღ სტრატეგიული ინიციატივა და თავის სასარგებლოდ შემოებრუნებინა ომის ბედი. მოწინააღმდეგე გაითვალისწინა თავისი ჯარების ხელსაყრელი განლაგება კურსკის შვერილზე, გადაწყვიტა ჩრდილოეთიდან და სამხრეთიდან ორი საარბო დაჯგუფების — „ცენტრის“ (გენერალ-ფელდმარშალი ჰ. კლოდერ) და „სამხრეთის“ (გენერალ-ფელდმარშალი ე. მანშტაინი) ერთობლივი დარტყმით, ალყაში მოეჭია, განადგურებინა ცენტრალური და ვირონიესის ფრონტების ჯარები; შემდეგ მასიურად დარტყა სამხრეთ-დასავლეთის ფრონტის ზურგისათვის და შეტევა განხვითა-

რბინა ჩრდილო-აღმოსავლეთის მიმართულებით.

გერმანელთა სარდლობამ ფრონტის ამ უბანზე თავი მოუყარა 900 ათასზე მეტ მეთომარს, 10 ათასზე მეტ ქვეყნებსა და ნაღმ-სატყორცს, 2700-მდე ტანკსა და საიერიშო ქვეშებს, 2050-მდე საბრძოლო თვითმფრინავს. მოწინააღმდეგე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა ახალ საბრძოლო ტექნიკას (მძიმე ტანკები „აგავა“ და „ფედვიკა“, თვითმავალი საარტილერიო დახადგარი „ფერდინანდი“, თვითმფრინავები „ჰენკელ-111“, „ფოკერვულფ-190“ და „ჰენკელ-129“).

პასუხად გერმანელთა სარდლობის ჩანაფიქრისა, უმაღლესი მთავარსარდლობის ბანაკმა გადაწყვიტა ორმაღ ეშელონირებულ თავდაცვა მოეწყო კურსკის შვერილზე, თავდაცვით ბრძოლებში სისხლისღვენი დაეცა მოწინააღმდეგე, ხელსაყრელი პირობები შეექმნა კონტრშეტევებზე, შემდეგ კი საერთო სტრატეგიულ შეტევებზე დასავლეთისაკენ. თავდაცვით ბრძოლების ამოცანის გადაწყვეტის შემდეგ დაგეგმილი იყო სამუშაოთა ჯარების კონტრშეტევა ორიოლისა და ბელგოროდ-ხარკოვის მიმართულებით. მოწინააღმდეგის ბელგოროდ-ხარკოვის

დაჯგუფების განადგურება (ოპერაცია „სარდალი რუმინცევი“) უნდა განხორციელებულიყო ვირონიესის (სარდალი არმიის გენერალი ნ. ვატუტინი) და ველის (სარდალი გენერალ-პოლკოვნიკი ი. კონევი) ფრონტების მიერ სამხრეთ-დასავლეთის ფრონტის (სარდალი არმიის გენერალი რ. მალინოვსკი) ჯარებთან ურთიერთმოქმედებით; ორიოლის მიმართულებით კი (ოპერაცია „უტუხოვი“) შეტევითი ოპერაცია დაეკისრა ცენტრალური ფრონტის (სარდალი არმიის გენერალი ვ. როკოსსკი) მარჯვენა ფრთის, ბრიანსკის ფრონტისა (სარდალი გენერალ-პოლკოვნიკი მ. პაპოვი) და დასავლეთ ფრონტის (სარდალი გენერალ-პოლკოვნიკი ვ. სოკოლოვსკი) მარცხენა ფრთის ჯარებს. ფრონტების ჯარების მოქმედების კოორდინაცია დავალები მთავარსარდლობის ბანაკის წარმომადგენელთა — სამკოთა ავგშირის მარშალს ე. ჟუკოვსა და ა. ვასილევსკის.

კურსკთან თავდაცვით ბრძოლის ორგანიზაციას საფუძვლად დაედო სამხრეთი წიგლის ორმა ეშელონირების, სანგრებისა და სხვა საინჟინრო ნაგებობების კარგად განეთარებულ სისტემის იღვა. სამკოთა დაზვერვამ დაადგინა, რომ

პროლეტარხო ველო ქვეყნისა, შერიოლი!

დროშა
№ 8 (560) აპრილი, 1983

მთავარი რედაქტორი
სება ხერხუბა

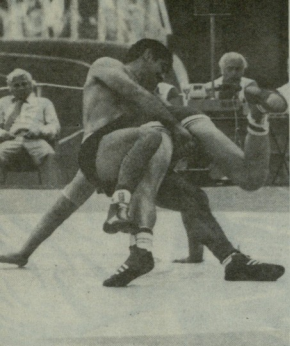
ფურცლი გამოდის 1983 წლიდან
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სალიტერატურულ-სახეხატვრო შარნალი

საპარტოვლო კ კვ-ის ხაზოპოშელოა

© „დროშა“, 1983 წ.

სარედაქციო კომისია:

გულნაზა ბახბაძე (მ.გ. მდინა), ნათელა გომოგოიანი, თენგიზ გომოგოვი (თავიარედაქტორის მოადგილე), ოთარ დემბარაშვილი, სარგო ღვრიშვილი, ოთარ თუბანი, დინაჩხ ნოღინი (ხატვარ-რედაქტორი), ლარო სულამბაძე, ილია ტაბაღა, ნუზარ ფოფხაძე. გომოგოვი კაკოპოში, უნა ჯუფანიძე.

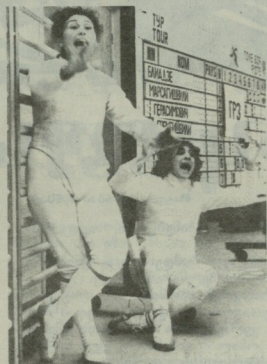
▲ ასე იბრძობა გამარჯვება.

სსრ კავშირის ხალხთა ზაფხულის VIII სპარტაკიადა

საინფორმის ფოტოკონიკა

სპარტაკიადის ჩემპიონი ცურვაში, სამ-
გზის ოქროს მედალოსანი ირინე გერასი-
შვილი.

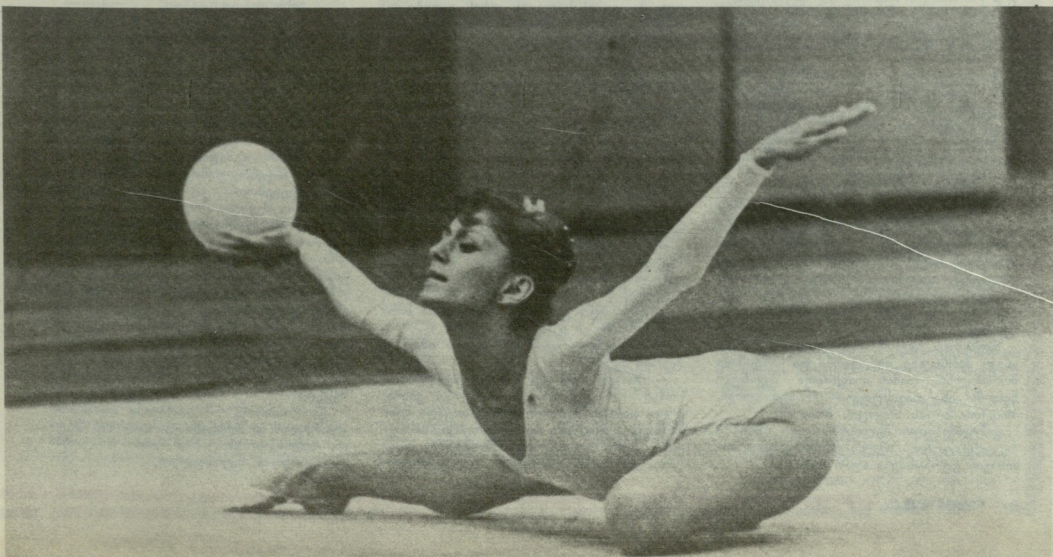

▲ ამადლელებელი წუთები.

▲ ასე მიხვალმენ გულშემატიკერები ძიუ-დოში გამარჯვებულ
ქართველ ფალანგებს.

▼ სპარტაკიადაზე წარმატებით იასპარეზა ირინე გაბაშვილიმა.

(ბარბოშაძე)

თავლებში ჩაატარდა იმპერატორი.

— დიხ, დილი მეფეო! არიერხელ მქონია პატრიკ ვიფთხოვავი თქვენი მისწულთა კატეტიხი ითაქს ასულს სისხლში...

— დარეჯანმა ახლა აღმწერეთავან უხუცესს ვადახელა...

— თავად პეტრე ამბრაძისძეს თქვენიან წარდგენა არ სჭირდება.

— უხაილი!

— თქვეს პატრიკი! — თავი დაუტრა მოხუცმა.

— თავად ვიორგი, მოვეცხენებათ, სამეგრელოს მთავრის ლევახის ძე ვახლავთ და თქვენი არმიის კაპიტან-პორუჩიკი, — ლომილით დასმინა პეტრემ.

— ასეთი პატრიკი მოგება პოლკავის გმირისაგან?! — ლამაზი სახე გაუბრწყინდა დადიანს. — გმადლობთ იმპერატორი!

— საქართველოს დღევანდელ ვითარებაზე, უფროეთისა და ირანის ამბებზე დაწერილით ვინ მოგვახსენებს? — ეითხა პეტრემ.

— გაეცადინებრედი და მე, თლირ ხელმწიფევი! — მიუგო პორის თოდოქცხანი-შვილი.

კარაჯანის გათენებულ იყო, როცა ზარბაზნებმა დაიჭურეს და სამეფოს სუფრადამა ერთბაშად აწლიო ხალხის ხმაურმა დარბაზში შემოაღწია.

პეტრემ პატრიკისი თვლებით მოიჭვივო პოლანიდურ ჯიბის საათის დახედო:

— ჩვენი წახელი რღოც დამდარა, ცარიევან... დღდა-მოსკოვი ვგვილოდება... დიდად გამახარებთ, თუ ჩვენიან ერთად წაიმობინანდებთ.

— თავადები, რა თქმა უნდა, ვეახლებიან, დილი მეფევი! — თავდაბრით მიუგო დარეჯანმა. — მე კი უნდა მომიტყევიო. ჩემი უბედურე მძის ვიდა, ვიდრე ძაძა არ ვამიხილა, შინიდან ვერ ვავალ. ასეთი ვახლავი ჩვენი, ქართული, წესი.

— რა გეწყობა! — პეტრესთან ერთად ყველანი წამოდგნენ. — ვამდობენ, დარია არჩილილო, შესწინაშევი მასპინძლობისათვის.

— გმადლობთ თქვენი, საყვარელო მეფევი და მძივე, — მიუგო დარეჯანმა. — საქვეყნო საქმეებით ესოდნე დატვირთილი, ძველ მეგობრებს რომ არ იფიქრებ... ეს სამე ჩვენიან ფრიად ღირსსახივარი იქნება. გვეწამს, ამიერიდან საქართველოსა და რუსეთის საერთო ზუსს ვერავითარი ძალა გვეღარ გათამავეს.

პეტრემ საყურე მტკა მელა შემართა:

— ვიდრეგებრედი ჩვენი მართლად თანადგომისა და უფეთეს მომადლო, რომელსაც ჭერ კიდევ მომავლეს სჭირდება!

— თითქოს ამ სიტყვების დასტურად, კიდევ ერთხელ იფეთვა ზარბაზნებმა, რასაც მშველერი „უტრა“ და ხალხის გუგუნნი შეუერთდა.

„...დახვე დღეთა სიგრძითა, სმენა სიბრძნითა, კითხვაჲ სამართა და ყოველდღე დღე კეთილთა... თა კახთა და იმრთა მეფის არჩილის ასულა, სანატრლო ბატონიშვილი დარეჯან მრავალმეგრეთი თასახანდო ნინეი ესე, რამეთუ მრასმანთა მისითა აღინერა.“ — ნათქვამია მოსკოვში გადაწერილი საგალობლების კრებულზე დარეჯან ნინამდევარ ირხების ანდერგში (1726 წლის 11 ან. ვარი).

მსგავსი მინაწერები ვხვდებოდა დედოფალ დარეჯანის სურვილით მოსკოვში განახლებულ, შემოვლ თუ თარგმნილ ძეგლებზე.

დედოფალი დარეჯანი მეფედატი, ძველმოქმედი იყო. მან მეფე იზრუნა ქართულ სტამბა-გამომცემლობაზე. დარეჯანმა იგი მოსკოვში, თავის სასახლეში, გაამართინა ქრისტეფორო გურამი. შვილ და „კარინდგენი მოხელევე“ მრავალ ჩაბაბ და მუშაობაში. ასევე იგი მზრუნველობა იტრდა სულხან-საბა ორბელიანზე. დედოფალმა მას თავის აგარაზე მიუჩინა სამეფოლი და ყურადღებას არ აკლებდა. გარდაცვალების შემდეგ შესავალი დიდებით დატარალა სვეტიცხოვს ტაძარში.

რუსეთ-საქართველოს მეგობრობის საშუალებით საქმეში დარეჯან დედოფალი იორსულად არგმედდა იმ ტრადიციის, რასაც საფუძველი დაუდო თეიმურაზ I-ის ხელგეჯანმა რამალა, დედოფალმა ელენე მამისძემ. იგი მოსკოვში იმეფობდა 1653-1678 წლებში.

დარეჯანის დედა, დედოფალი ქეთევანი (მგარბინი), ღღენ დიხამიძის მსგავსად, მრავალმხრივი ნიჭითა და დიპლომატიური უნარით ყოფილა დედოფლებული.

მოსკოვის ქართული ახალშენის მეთაურმა დედოფალმა დარეჯანმა თვალსაზრისი წელიწად შეიტანა რუსეთ-საქართველოს კულტურული და პოლიტიკური ურთიერთობის განვითარებაში. ამ გამორჩენილ ქალის ხელშეწყობით გაიავანდა ვახტანგ მეექვსესთან მოსკოვს მცხოვრები ქართველი დიპლომატები. დედოფალ დარეჯანის ხელმძღვანელობით მოსკოვის ქართულ ახალშენმა შეამართა როლი შესარულა რუსეთ-საქართველოს სამხედრო-პოლიტიკური კავშირის შექმნაში (XVIII საუკუნის 20-იანი წლები).

დარეჯან დედოფალი მწლებობის დამს დიდი თანხით დახმარა ვახტანგ მეექვსეს, რომელსაც ქართველი მეფე რუსეთის სამიწმეტარო კარის იხთერი სპარსეთს მიავლენა. ამ მომენტზე დრევედ კონერულად განქმრტა მოსკოვის ქართული ახალშენის მომავალი და შემკვიდრეც სანაქებო (მეფე ბაქარი) შეარჩია.

საბოლოო დოკუმენტებში დაცლია საინტერესო ცნობები დედ შენირულობაზე, რაც დარეჯან დედოფალმა მოახმარა დონის მონასტერში არსებულ საავტორული აკლდამასთან ამუშებულ საყდრის გაფართოებას, მთავარი ტაძრის შეკეთებას, გაახალგაშენა, ქორაინდელის შექმნას, სამრევლოს მშენებლობას.

მან ამ მონასტრის ორჯერ უახსოვრა ოქროსა და ვერცხლის ნივთები, შენირულობის მიზნად ბერმონაზონ იოხებს და დონის მონასტრის საკანძრავა დიდ ნიწმენ ჩაინერა შემნირელობის მიზნად, მამისა და ნათესავეების (ბაბის, მეფე ვახტანგის, მამისა, მეფე არჩილის) დედის, დედოფალ

ქეთევანის ძმების, ბატონიშვილების: აღმქანდრე, დავითის, მამუკას; რძლების, აღმქანდრე ბატონიშვილის მუღდლები: ფეფოსია ივანეს ასულ დავითაშვილისა და გლოკერია დილის ასულ დავითაშვილის; აგრეთვე დედოფლების: მარიაშის, თამარის, დარიახა და თავად ზაქარიაშის მოახსენიებლები.

1727 წლის 1 სექტემბერს, — გავნობის იმდროინდელი დარეჯანტი, — კეთილშობილმა დედოფალმა დარეჯან არჩილის ასულმა დონის ღვთისმშობლის მონასტრის მთავარი ტაძრის გადასახურებად შესწინა ათასი მანეთი.

დედოფალმა დარეჯანის თაოსნობით დაინიშნა სამრევლოს მშენებლობა. 1730 წლის 23 მარტს მან სამრევლოს ასამუშენებლად ათასი მანეთი გადასცა დონის მონასტერს. 1731 წლის 19 მარტს იმვე დონისსახეის ასი მანეთი გაიღო, ხოლო 1733 წლის 2 ივლისს ქართველმა დედოფალმა სამრევლოს ასამუშენებლ თანხას კიდევ ორასი მანეთი დაუმატა.

დედოფალმა დარეჯანმა ოჯახის აკლდამის მოსახლედ, გარდაცვლილ მშობლებს, ძმებისა და რძლების წესისამებრ მოსახლენებლად თავის შემოსავლიდან ანდერძით ყოველწლიური განამრელო დაანება ქართველი დედოფლის ეს ანდერძი ჩაწერილა დონის მონასტრის „მოახსენიებულმა“ დიდ ნიწმენ. ამ დოკუმენტის მიშენილობა აქვს ქართველ მოღვაწეთა საბოკვერთი ფაქტების დასაფუძვლები.

მოსკოვის ქართული ახალშენის მეთაურის ინიციატივით სვეტიცხოვში აიგო ღვთის და ვართო ტაძარი, რომელსაც დღესაც ზღაპრულ მსახეობას. დედოფალ დარეჯანის იქ განხულ სამშენებლო საქმიანობას ვეგვიწინა კარგად შემოსახულ დავის საღვთარი წარწერა, რომელზედ ვითხოვლითა. დედოფალმა დარეჯანმა ააწნა ქართველთა ეს საყდრები 1734-1737 წლებში. იმვე დავაზე, გვიანდელ მინაწერში, აღნიშნულია იქ დვთის მსახურების განახლება (1746 წ.).

ჩვენამდე მოღწეულია მორეკურთმებულ წარწერი ჩასმული დიდი ხატი, რომელზედ თამარ მეფისთან და მინდამ ნიწოსთან ერთად გამოსახულია მინდამ დარეჯანი. ამ მავალი ოპსტიკობა შესწებულ პორტრეტებს დიდი მინდამდობა აქვს ქართული კულტურის ისტორიკოსების. მეფე თამარისა და მინდამ ნიწოს ტრადიციულ პორტრეტებთან ერთად ეს ქსნელება ფრიად საყურადღებოა.

ჩანს, ძველმოქმედი და მრავალმხრივი მოღვაწე დედოფალი დარეჯანი მოსკოვებმა ქართველთა სიცოცხლეზედ მწინდინად შეტრახეს.

სიცოცხლის ბოლო წლებში დედოფალმა დარეჯანი ავაშოვრებინა გაიტაცავა. გარდაცვალების შემდეგ (1740 წ.) ისიც დონის მონასტერში დაკრძალეს.

ამ სამონასტრო კომპლექსში არსებულ მეფე არჩილის საფარველო აკლდამაში დაინიშნა სხვა წარწერიც მართა აკლდამაზე. სამაგვინა, რომ დიდ ქართველ მოღვაწეებთან ერთად დონის მონასტრის უძველეს და უნიკალურ მანეთობით განიწმენეს სახელოვან ქალთა პლეადა.

შრიდონ სიხარულშიც, ხალხის მემოზობის მიზნებით უფრომე მთავრობა-თანაშრომობა.

და თქმულება, და ხიბლით ვერ გაქარწყლებს ცდისწინება სიტყვითადაც სიტყვის შემტანისა, მართლაც რომ, რუსებელისა არ იყოს, ის უფროა, რა მოუწიხავს, რა წინა დაუწერია

2. თქმულება ომყვარია

„ხას მომავად მომყვარისათვის, თავი მიხსა და ღმირდვად, გალილი მიხსა ბუღისათვის, სიკვარული ზღად და ხილად.“
შოთა რუსთაველი.

თამარ მეფის სახელოვანი ცხოვრება, მისი შრომის წლები საქართველოს შიგნით ვადახლოდ ომები მამადან აგრესორთა წინააღმდეგ და, კიდობ, ხასათის ომი საუფროდ აღიწერა XV-XVI სს. მიწათუ რუსეთში შემოსულ ლიტერატურულ ძეგლს, რომელსაც იწოდებენ „ოქმულებად დასახარებელ“. აი, რას მოვითხრობ დასახარებელი ნაწარმოები:

რომელიც გარდაცვალება იგვირის ბელმურად აღიქმანდრ, მას არ დანა რა მეტყვიერად ვიყოფილა. ზედად მხოლოდ ასული მოთხოვრება წილსა, სახელად დანა, ძალზე გონიერი და გათვლილი არსება, რომელსაც არ სურდა დაეხმობა. მამა უნდებრს იგვირის მთავრა თავის ახლს.

დანაჩა დაიწყო ქვეყნის მართვა ბარდულად, შემდო მომეტეც თავის კარისკაცთა და დიდებულთა სიყვარული, გამოიჩინა სათნოდ ხალხის მიმართ და მკაცრად იცავდა მართლ სამართალს. იგი უბრძოლვით კითხულობდა საღმრთო წიგნებს და დამოკიდებულს წინააღმდეგ შედეგებსა და მის გმირულ საქმეებზე, რამაც უნდა ხანგრძლივ მხედრობა სიამავე. როგორც უფროსი, ვეკვლიდაც ვეკვილებო ჩემ დურბანებს და აძრისთვის თაღს, დანაჩა ასევე იმდენ სიბრძნეს დარსსახოვარი წინებინდა, და როგორც გამაღმდეგ მენაც მისწარმობის უფლებად გააპირის თავისი ხომალდი ომის მტყვიერად ტარდებოდა, ასევე ბუღმდეგნი ზრუნავდა იგი თავისი ქვეყნის მშვიდობისათვის.

რომელიც სპარსეთის მეფემ აღიარებულს შიგნით აღიქმანდრ მისი სიყვლილი და იგვირის სახელმწიფოება ქალის გახატობა, მას ვაძლავებო იგვირის დასჯისა და ქრისტეობის სარწმუნოების აღმოსაგრა, იღებებს პირით შეუთვალა დანაჩას, თუ გულის დამახსოვრი ჩემი წყალობა, გამოიხატე რჩება ძუძვის და. თუ არ აღმეორიღობი, ნებას არ მოვიცდო იმყოფი.

დანაჩა ვაძლავებო სპარსეთის მეფის თავისი იღებებს, დაგვიბოლონი მამაზე დიდ და ძუძვის, ვიდრე მისი მამა გზავნიდა და ასეთი სასუბი ვასცა: „თუ მიმბრძნებ, რომ ზედი ვილა შეიქმნას, რომელიც უნდა არ გამოიქმნა ჩემთვის და მთავრად დანაჩას მისიანობა. რა უფლებად გავქმენ, ურწულს, წილი მოითხოვი იმ ქვეყანაში, რომელიც უკვლადმინდა

ღვთისმშობლის წილმედროა იმიტომ იქ არ ვაგზავნი ღვეს, რომ უნდა მენახა, არამედ გვიბორობს დასამყარებლად. თქვენ მამადან რჩელი ვიკრავო, ტყუილად იქმნება, დანაჩა არ იწებებს ჩემს დამარცხებას.“

სპარსეთის მეფემ მას სიტყვების მიხედვით შეეძინა ადარ მილოდით მითხრობდა და შემოთვალა დანაჩას: „ჩემი წყლის დიდოვლად დარჩე და იგი წყლისა დამახსოვრი, გაბრძნებ მომცე ვეკვილებო და შენ მხოლოდ სერავინდა დაღარო. თუ ასე არ მომიცევი, მამან დაძვრავ შენ წინააღმდეგ მივიღე ჩემი ქარს, ხელს ვაძლავ შენ სამოუსო და დაგვავებო ვეკვლა შენს დიდებულთა ცრთად.“

დანაჩა სპარსეთის მეფეს პასუხად მიხეცა: „მისიანობა ვეკვი, თუ შენ ციხედ დიდე ჩართი გამოლაშქრება სუსტა ქალღმრთის წინააღმდეგ, კიდობ რომ გაიბრძვი, შენთვის საპარსტრონი ვინააღმდეგ უწყო ვაგზავნებ და თუცა უკვლადმინდა ღვთისმშობლი გამაჭრებებს მიანებებს, თუ ჩემი ქალღმრთე შენს მეფურ სხეულს დაავრება და თავი მოაკვებო, ამი დიდ სხეულს მოიხვევს მთელი ქვეყნისა შედგის იგვირის მიხედვით დიდებს და სპარსეთის მეთის სარტყლად.“

მისი ადამიკლები დიდძალი ჩართი დანაჩა მის ქვეყნის წინააღმდეგ. დანაჩა შეურბის თავისი დიდებულნი და მოუწრა სასაქმროდ გამხადდა. ისინი უკვამისა შეიკრია და მოახსენეს დანაჩას: „როგორ ძალგების წინააღმდეგობა ვაგუწოთ ასე თუ ვაგუწოთ ჩარს, ასე ძალაქმ.“

დანაჩა შეხსენდა არს მიხლოვრი გმირების სახსლოდ საქმეინ — მცირეაღიკვებავს. გამაჭრებებს მრავალრტყვად მტარებო ღვთის შეწყობით. „თუ შეიქმნა სასაქმრობათ, თუ არ შეიქმნა დიდოვლად თუ წინააღმდეგ, თუ სარწმუნოებისათვის არ დავიბოლო, ხელს გითთა დავადლებოთ და მიწინადა ვეკვიტო. დავადლებოთ შერცხველინი ისე, რომ ჩემს სიხადე აღარ დარჩენა.“

როცა უნდა დიდ მტყვიერებს მიწას ვაგვიბოძო, მისი შედეგი მიწა დიდებს იწებდა გამაჭრის და უწყოვით. ასევე შეიძლება დამაჭობის ჩვენს ვაჭრებულად სახელმწიფოს, გამარჯვლებულად ხოლო, როგორც შევედობი ჩვენ ქვლავ გაიბრძნებას, თუ სპარსელები მას შეუწრებებოთ და დამიბრძნენ... უფროდინა შომა, ვაძლავებოლნი მამაშეიქოი რაღას აუცილებელია და მეს, ქალღმრთე, მოვიდგინო თქვენთან ერთად. დავიყვებო ქალღმრთე სისულტს, აღვებობა მამაკაცი ხომალდი, შევიბოლონი ამაჭრით, თაჯო მუხარბად დიდებულს, ხმალს შეიჭოვრებო და ხელს ვაძლავ შეუბს. წინ ვაგვადლებოთ და თქვენთან ცრთად ვიბრძოლებო!“

იგვირის მთელი მხედრობა მოიყვარა თავი, ხოლო დიდოვლი შეამხრო მონარსტრონი ვაგვირად უფროსი, რომელიც ვეკვირავა მკორწულად მიმე ვაჯე. მონარსტრონი მუხლებზე დაცა ღვთისმშობლის ხა-

ტის წინ და მტრთადაც დიდიყო შეეცებრა მოზილო ქვეყნის უბრძოლვად მტრთადაც და ქიამს. შემდეგ ცხნებო უნდა და ასე მიხარია მხედრობას: „შეიბრებო და მძებო, მე თქვენს უწინააღმდეგ მხედრის თავი დავლო სახსლომლობისთვის და თუ შეეძინა ასევე მოიცილო, დგმით იგვირ თქვენი შეშენ და ვერავადი უკვლადმინდა ღვთისმშობლი!“

დანაჩა დანაჩა თავისი გართობის დროს მტრის შესახებდაც ფიქრობდა. მისი დამთავრდა იგვირის მხედრობის გამაჭრებობა. სპარსეთის მეფე შეურბოდა იქნა. მას თავი მოსკვობს და შეუბე წამოიყვანა, მოხვედრ იქნა უფლებად აღიბო. მედღურ მტარებო მრწამსადე ვაჭრებულად დანაჩა დაბრუნდა თავის ქვეყანაში...

რუსეთი თქმულება იგვირის დიდოვლად ვერ კიდევ XIX საუკუნეში გახდა მცენებრთა კვლევის სკანინი. მისი შენგებლის საქმეინ განსაკუთრებულად დავლი მოძიებოთ გამიხინდა ქალღმრთელოდ მისი ირისე და ცნობოდ ქვეყნად ისტორიკოსს, რუსეთ-საქართველოს უბრძორობის მკვლევარს, აწ ვანგებებოდა ასე ცინცად. ხაჯასხმელა, რომ სწარედა 2 ბრძოლს წარმოისა ვაგვიკვეენება გამოიწვია ძველი რუსული ლიტერატურის სტეკოლობა ბუნებრივი ურდადობა და დანტერებას, რომელიც დიდდნ არ შენგებულბო, როგორც რუსეთში, ისე ჩვენი.

თქმულების ვაგვიბობის მკითხველს მრავალი შეუთვალა შეიძლება წამოხტოს. ზოგიერთი მამაკაცი ამოწურავს პასუხა ვაგვიტო, ზოგიც ამოუხსენდა რჩება. მათი მხოლოდ ჩამოთვალა იქნა წყავლადედა. ხანმოკლე დავამოწმებო რიოდდ მამაკაცი რაოდ ვაგვიტოთ თამარის ხაჯო რუსული თქმულებაში (კვლევართა ურდადობა თვლის, რომ „დანაჩა“, ძირითადდ უნდა ვუღიბოს სიბიბობს თამარ მეფეს): „თქმულება დანაჩაზე“ ბერძნულადეა აჩის სათარგმნი თუ რუსული ლიტერატურის ორიგინალში ძველად (საბოლოოდ, ვანაგებულბო მეორე ვაჯად): რაოდ არის შედეგად თამარის მამის სახელმწი (ცვაბ, სახელი „აღმესინაბო“, ვიორჩის ნაცვლად, ვაგვიბობაში იმ ფაქტის, რომ რუსეთ-საქართველოს დილობა იგვირ უბრძორობის საფუძვლი ჩვეყანა კავთოს მეფის აღმესინარე I-ის ზეობის წლებში (1476-1511 წწ.).

მაგვარა ამ დეტალზეც კვახაჩის და ვაგვირის ბუნდობლივ საკითხის ვდაგვიქმის აწ უდავლოდ მენვენება (სხვათა შორის, დანტერებებო მკითხველს თავად შეუთვალა ვაგვირის აღმდროდ მამობების სრულ იხირობას ვიორე ვაგვირის სტატიაში „მოთარისა დანაჩაზე“, რომელიც წარმოადგენს სხნებულ ძეგლის შესწავლის კრიტიკულ მიზნობლას და დაშვებლად იფერე ვაგვირის მამობების 100 წლისთავისადე მიმდინარე საუბროვლო კრებულში — გამომცემლობა „შენიერე“-ში, 1970 წ.)

მხოლოდ რამდენიმე არსებით მომენტს მამად ვეგვო.

2. ბრძოლ საკლოდ აღმესინარულ ქვეყანათა შედეგებებს, რომელიც ვერს, რომ თქმულების ვაგვირის საყვარელ სახელმწიფო შეუქმნებო რუსეთში. მესამე კვლავ სახელმწიფო თან შეუთვალა ამ ისეთი უჩვეულოდ, ხანმოკლე კარსიანობის მართლებად, მხატვრულ ნაწარმოებო რაოდდ მოთხოვრო ხაჯელის სისულტს, რომელიც დილობადე, მასაღმებო ძალზე ხშირად ვეგვებდა ხომლებე მხედროდა ვეკვებოთ თუ დამაინება (ასე მავალთად, ქარლის მეფე ვიორე X მიხსენებულბო, როგორც „იორი“, ხოლო კავთოს რომელიც დიდებულს იწებდა „სტარობან“ და იწებება უწესი, რა რტყე სინამდვილედ იცებ შეურბანას, ცვაბ სარალონი და ა. შ.).

2. ბრძოლ ხაჯო ვიორეში იმ ვარტოვებას, რომ თუ ვიხსენებოვლებოთ თქმულებაში ვაგვიტოვლად მებება და სპარსეთის ისტორიის მონაცემებს შორის ზუსტი ნადავლობის ძებნის პირინებოთ, ამით ვერავად მოვალეყო, ვინადაც, თქმულება დანაჩაზე; მატარებო ლიტერატურის ძველბო და არა — სისტორიო ოსწულებად.

2. ბრძოლ მიიხინდა, რომ რუსული თქმულებაში ასახულბო საქმის ომი (1195 წ.), თავისწინებდა რა „ქარლის ცხოვრების“ სათარგმნი ცნობებს.

პირველად ი. ცინცაქემ ვაგვიბოდა ურდადობა იმზე, რომ სხნებულ ძველში სახსლბო არა მარტო საქმის ომი, არამედ თამარის ოქმის ხაჯო ხომლებოდა და მწიფებოლანი მოვლდებოთ. ი. ცინცაქის მომარტობა, რუსულ თქმულებებში თავისი ადგილი უბოვია მათისნი იმსხე. ვიკლავინა, მთელი რაც არაგვებულბო მისი გრთად ისიც მოთხოვია, რომ XV-XIII სს. ქართლ-სპარსეთი წყაროებში სახელმწიფო სახარის, სპარსელთა ვრცელბოდა თურქულ-რუსეთზეც და იქვე დასინა, რომ ეს ფაქტი მისთვის ცნობილი ვაგვიტარა. ხაჯასხმა და 5. ბერძენიშეიძლენი სახებრების დროს.

ჩემს მხრივ ვეკვიტო, რომ, თქმულება დანაჩაზე“ ძირითადდ უნდა მახსენდეს ხასათის ომი და მის წინა მრძლებრის ანუ ოსუნდაინება და თამარის დამარსპარსება. ამას მეტყველებს თქმულების უბრძორობის დეტალები: ელიობა ვაჯლავ-ვაგვიტო, „სპარსეთის მეფის“ ძლიერება და წრესავადული ვეგვებობა, რაც მხოლოდ და მხოლოდ რქინაინის მავალით იწებებოდა, მოგვიწებოდა, იმ რქინაინება, რომელიც „უბალებს და უღებებს იგი სხვათა ყველბოა სულდინა“. ა. სთვა უნდა, თქმულებაში მოცანილბო ზოგიერთი დეტალი საქმის ომის ადუწობას, ხოლო როგორც აღნიშნა, სასიყვლოდა მტრე თარსონ აღების, რაც ხასათის ომინდ შეუდი ზუსტი შედეგ მქონდა ადგილო ვაგვირის რუსული თქმულების ლიტერატურა ვაგვიტო ქრისტეანული საქართველოს ბრძოლ მამადან აგრესორთან, რი-

პრიმორე ჯუღუშინი

იბრების ლექსი.
ანობს ლექსი
სივალსა და
ვექსილს,
უკვდავება მოაქვს
სიტყვის
უკვდავების ლექსით.

ლექსი ცრემლის;
კეპლის,
ხეამილს,
კრძალუსა და რიდის...
სიუკუბე მოდის ლექსით
და ლექსებით
მივჩიის.

გივეარს ლექსი? —
საბრძოლ ლექსის
სადღეგრძელო შესე!
ქართულ მზეში
ოქროდ ბრწყინავს
ლექსი,
ლექსი,
ლექსი..

გივეარს ლექსი?

გივეარს ლექსი? —
საბრძოლ ლექსის
სადღეგრძელო შესე!
ქართულ მზეში
ოქროდ ბრწყინავს
ლექსი,
ლექსი,
ლექსი..

ფეთქავს ქვეში,
გალობს ცაში
და შრიალობს ლერწმის...
ლექსი ცეცხლის,
დარდის,
ვარდის,
შენების და
ლევვის.

თინათინ უზარაშვილი

სანთელი

ტირიფა უხმოდ
და ნანაწარით ჩამოაწვდინი
ცრემლები ბანდენი
ნაიაფ გულის სატყვიარს,
არავის უხმი
და საბაბლომ დარდი ამდენი

არავის ანდო,
აღარავის გუნანაწლი.
ფუჭად წავიბობა...
დაიმორტა შეუი ნათლო,
ბოლო ცრემლებმა
დაიჭირვის სხეილი პანია.
ახე ზამთრად
კიდევ ერთი წმინდა სანთელი
და ამ სანთელის
სადღეგრძელო არვინ აწნია...

ოთარ პანდელაძე

ოღელია რანსნი

ხონის გზაზე დიღვიანს
მიდიოდა წყარუნით
და შეველი იმერელი:
— ოღელია რანსნი!

მეგრამ დროი სასტიკია,
მიპქრის ქუნებ-ქუნებით
და გასიზმრდა დიღვიანსი
თავის ლურჯა ცხენებით.

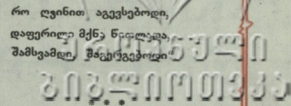
არც ფლოქვების თქარუნია,
არც ევენების დღარუნი,
საქართველო მინც მდერის:
— ოღელია რანსნი!

სვარამზე

ფშაველი ქალო სვარამზე,
გულში გივავის ყოილო,
არც მთავარ არი, არცა მზე,
ბნელში გუბს როგორ მოიცილო?

ვის ეძებ ცხარე მგირალი,
სად მდებარე მსარმეცვეთია?
ვინ არის იგი ვაივია
ნიოლდ ქურანს ცხენითა?

ქალო, სამუკათ სვარამზე,
ჩემთან ამოდი ხარამიანზე,
„ვერცხლის თსადამე მკეცია,

იისფერია ზევის კოდური,
დაქროლ ვეფხევით ბორჯავს
არავი,

ქარში ირხვა ხედი კოდური,
მთის წვერი მომანს, როგორც
ქარავი.

მზის სხვის ლავარდი გაუკვეთია
კამაპა, ღრუბლი დავუფრავი,
ჩემი სამშობლო, ჩემი ღმერთია
და სხვა არავინ, და სხვა არავინ.

ლემი ბამიანაშვილი

საზუსლო

მოთიბულ თავაჯას უთრთოდ ღერი,
მოთენილიყო თითები თფირი,
შუე დიდოდა წითლი ებლით
და შრალი ჩანდა ღულაღე ღელი.
მზეზე ბზინავდა ღამისა ზვიანი,
საღის ღობზე ბლოდა ბული...

და გვამაღლედა დიმილით, ღვინით
ღმერთიანი ღამე, სიმღერით უხვი.
სიღნაღი.

მედილ დაპყრობით ემუქრება მას და
არმოდელ სასტიკად მარცხდება ვადა-
მწვევად ოში. თამარისდროინდელ
საქართველოს ისტორიაში ეს ახეთი
მოვლენის ყველაზე თვალჩინი ნი-
შეშია რუნდინის გამოღმკრება
საქართველოზე და მასიანის მიხ.
(შემოხვევითი როლია, რომ სწორად
ამ ეპოქაში შთავგონა ღაღო ასა-
თაან მშვენიერი პოემა „მასიანის
ბრძოლა“).

ხელაწერისა და დინარს ხატე, რი-
მელილ მოსკოვში არსებულ დონის
მონასტრიდან გადავიდა სახელწოდო
ისტორიულ მუზეუმში. ზოლი კრემლის
ე. წ. „ოქრის პალატაში“ კედლის
შტატკობის აწვევებზე გამოხატუ-
ლება „დღეგრძელა დიდოდა დინარს-
ზე“.

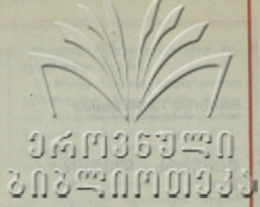
საქართველო ლიტერატურაში აღ-
ნიშნულია, რომ თქმულების ატორის
მარტვედ შეფარტევა ერთ-ერთი ყვე-
ლაზე მშვენიერი ეპოზიდი საქართვე-
ლოს ისტორიიდან და დაუმუშავებია
იმ დღითა შესაბამისად, რომლებიც
აღდგებდა იმპერიისდელ რუსეთს
ცენტრალურ ხელისუფლებას. თქმ-
ულებაში მოქცეულია დიდოდა სხე
ქვეყნის ბრძენი მშობლები და
საწმილობის მამაკ დამცველები.
აღმა ამიკობდა იყო, რომ, რუსი
მემატიანის ცნობით, ყუანის აუღი-
სის (1562 წ.) თეთი თვე მრისხანე
თავის ქარის შესაბამისად, რომლებიც
მოითხოვდნ მგუნებათ სიტყვისა მისა-
მამა მავალიად დაასახლა ივერიის
დიდოდა დინარს სიმამაკ.

მ. ბროსე აღნიშნავდა, რომ „თქმუ-
ლება დინარსზე“, როგორც ჩანს, რუ-
სეთში ძალზე მოწონდით და სწორად
იხსენიებდნენ ოლიგარქული აქტებში
აღ მავალიად, 1618 წელს „რუსეთში
ელმად წარუგვიანება ქართველმა მი-
ტროპოლიტმა სარტოანომ მოსწინა-
რუსეთის ხელმწიფეს, რომ ყიზილ-
ბაშთაგან დევნილმა თფურთა I-მა
თავი შეუფარა იმერეთს და იქვე სა-
ქიროდ ცნო განმარტა, რომ იმერეთი
სწორად ის მხარეა, „სადაც განსვე-
ნებს დიდოდა დინარს ნეშტი“
(მასსამდე, იფულობდა ქართული
წყაროს ცნობა თამარ მეფის გვლათ-
ში დგამკობის შესახებ). ტყუილია,
ქართველმა ელმამ კარვად იფილა,
რომ ოთხი საუცუნის წინათ გარ-
ცვლილი დიდოდა დინარს აწუ
თამარ მეფე გაყოლებით მეტად იყო
სიბობლად რუსეთში, ვიდრე თანადრ-
ული იმერეთი.

ქართველ ელმების თუ მეფეები-
სათვის კი რუსული თქმულება სახე-
ლდგან ქართველ დიდოდაზე წარ-

მოადგენდა, თუ შეიძლება ახე თქ-
ვას, თავისებულ „საბოლოო მართობს“,
როდესაც ისინი რადიოდნენ მოსკოვ-
სა და პეტერბურგში მამამადა აფრე-
სიონა მიერ გარემორტყეული სა-
ქართველოდან და თხოვდნენ პოლი-
ტიკურ-ეკონომიკურ დამხმარებას. მკ-
არამ „დინარს“ წყულობით, ისინი
უგვარტობდნ მოხვეწებულ მდგარ
ფუნდ, არამედ აუბელობის შედეგად
გამპქრში ხარკოდალდ ქვეყნის შე-
ღობით, იმ ქვეყნისა, რომელსაც უფ-
ხლედ განაგებდა რუსეთში ეროდენ
პოლიტარული დედოფალი, მედგარი
მედროშე შათი საერთო მტრის —
მამამდინურთ სამყაროს წინააღმდე-
ბობლობის „თქმულება დინარსზე“
რუსულ საზოგადოების სამართობს
აღივებდა ლიტერატურულ მეფე-ქა-
ლის შთამომავალი მამამართა და
ხელს უწყობდა პოლიტიკურ-ეკო-
ნომიკური ურთობობის განმტყეუ-
ლას რუსეთსა და საქართველოს ში-
რის.

თამარ ნატროშვილი

გავშვითა რესპუბლიკური...

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და რესპუბლიკის მთავრობის დიდა ყურადღების შედეგად უნახსენებლად მნიშვნელოვანად გაუმჯობესდა ბავშვთა სამედიცინო დახმარების დონე, განმტკიცდა სამედიცინო დაწესებულებათა მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა.

ამჟამად რესპუბლიკაში არსებობს 32 დამოუკიდებელი და 383 გაერთიანებული შემავალი ბავშვთა ავტორიტარია-პოლიკლინიკა. ამჟამად რესპუბლიკაში უმცირესი რაოდენობა 136-ით გაიზარდა. საავტორიტარიის ის ფაქტი, რომ სადღესოდ რესპუბლიკის ბავშვთა საავადმყოფოებსა და სტაციონარულ განყოფილებებს 4800-მდე სწრაფი აქვთ, ხოლო პედიატრთა კადრებით უზრუნველყოფის მხარეებელი საავტორიტარიის მარეგულირებელი მეტა.

ბავშვთა განვითარების დაცვის ერთ-ერთ მთავარ კერას ჩვენში წარმოადგენს საქართველოს სახ. განვითარების დაცვის სამინისტროს ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფო, რომელიც უზრუნველყოფს ბავშვთა მოსახლეობის კვალიფიკაციურ პოსტდირექტურ და სტაციონარულ მომსახურებას, ორგანიზაციულ-მეთოდურ და პრაქტიკულ დახმარებას.

რესპუბლიკური საავადმყოფოს საექსპლოატაციოდ გადაეცა 1976 წელს. თუ თვალს გადავავლებთ ბავშვთა სტაციონარული დახმარების იმ მხარეებზე, რაც 1976 წელსამდე არსებობდა, ნათელი გახდება, თუ რაოდენ დიდი როლი შეასრულა ბავშვთა კვალიფიკაციური სამედიცინო დახმარების საქმეში ამ საავადმყოფოს დარჩენილმა.

ამჟამად მხოლოდ ბავშვთა რესპუბლიკურ საავადმყოფოს საექსპლოატაციოდ პოლიკლინიკაში ავადმყოფთა მიღება ხდება 21 სპეციალბაში. ამას უნდა დაემატოს ისიც, რომ ბავშვთა განვითარების დაცვის ემსახურება კეთილმოწყობილი დიფიკულტარული, სამკურნალო ფიზიკულტურისა და ბალნეოლოგიური კაბინეტები

საავადმყოფოს პოლიკლინიკაში ფართოდ გამოიყენება კლინიკო-დიაგნოსტიკური, ბაქტერიოლოგიური, ვირუსოლოგიური, იმუნოლოგიური და ბიოქიმიური ლაბორატორიები. ენდოსკოპიური და ფუნქციონალური დიაგნოსტიკის განყოფილებები, ავადმყოფთა ამბულატორიულად გამოკვლევის შედეგად მნიშვნელოვანად მცირდება საწრაფო ავადმყოფის დაყოვნების დრო, ეს კი საწრაფოა ფუნდის რაციონალური გამოყენების საშუალებას იძლევა.

ბოლო ხანებში ბავშვთა რესპუბლიკურ საავადმყოფოში მნიშვნელოვანი ღონისძიებები განხორციელდა მედიცინის მუშაკთა შორის დისციპლინის ასაძლიერებლად, სამედიცინო წესრიგის დასამყარებლად. დისციპლინა ყველგან და ყველგან — ეს უნდა აღინიშნოს მოთხოვნა საავადმყოფოს მრავალრიცხოვანი კოლექტივის კონკრეტულ ამოცანას წარმოადგენს.

ყოველგვრ ამან საუფლისხმო შედეგი გამოიღო. ხანტკიცდა ორგანიზებულია და წესრიგი. ნორჩი პაციენტების უფრო მომსახურების მიზნით საავადმყოფოს კოლექტივი გადსუღა 6 დღიან სამუშაო კვირაზე, პოლიკლინიკაში მიღება ხდება 20 საათამდე, ე. ი. სამუშაოდან თავისუფლად დროს.

ამბულატორიულ ავადმყოფებს კონსულტაციას სისტემატურად უწყვიან საავადმყოფოს ბაზაზე განლაგებული თბილისის სამედიცინო და ექიმთა კათედრების ინსტიტუტების ავადმყოფთა განყოფილება და წამყვანი სპეციალისტები, ცნობილი პროფესორები: გურამ ნიქარაძე, დიმიტრი მურგანიძე, ნოდარ ქავთარაძე, დონეტიკა ვლადიმერ ვაბლაძევი და სხვები.

თბილისის დიმიტროვის სხელობის საავაიკო ქარხნის კოლექტივის კრებაზე სკაქ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრების კანდიდატად, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ამხანაგმა ელვარად შეგინდამე

აღნიშნა: „ჩვენ დიდად ვაფასებთ და უაღრესად პატივს ვცემთ ჩვენს ექიმებს, განმარტობის დაცვის მუშაკებს. თბილისი ადამიანი ვალდარჩინეს სიცოცხლს, რამდენი ვანურჩინეს მივანინა, რომ ეს ჩვენი ინტელექტუალური სამედიცინო რამა...“

რესპუბლიკის მრავალ მედიკოსთან ერთად ამ მაგალი შეფასებას ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფოს კოლექტივი იმსახურებს.

საავადმყოფოს ექიმებს თავიანი ერთ-ერთ ძირითად პროფესიულ მოვალეობად მიანიშნებთ მეთოდურ-ორგანიზაციული და პრაქტიკული დახმარება არ მოაკლონ რესპუბლიკის მაკლბითან რაიონებში მომუშავე კოლექტს. ამ მიზნით რაიონებში წმირად მიემზავრებიან საავადმყოფოს კვალიფიკაციური სპეციალისტები, ექიმთა შეხვედრები, სახვეწილო შემოხვედრები, სემინარები, კონფერენციები, სკა-ბაზის ყველა ის საკითხის გარშემო, რაც ეკავადმყოფის ექთილოგობისავე არის მიმართული. აღსანიშნავია ისიც, რომ შშრ შემთხვევაში, რასაცაც ამას ავადმყოფის სასიცოცხლო ზვედა მიითხოვს, კონსულტაციები ტარდება ადგილზე „სანიტარული ავაციის“ მეშვეობით.

ახლა საავადმყოფოს ყველა განყოფილება იბრძვის საპატრიო წოდებისათვის — საპატრიოლო სამედიცინო დაწესებულების სახელს მოსაპოვებლად.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს რეანიმაციისა და ინტენსიური თერაპიის ცენტრის თანამშრომელთა ოპერატიული, მაღალკვალიფიკაციური საქმიანობა, რომელთაც ხელმძღვანელობს ნიქიერი ახალგაზრდა ექიმი ვლადიმერ ნიქიერი.

ვისაც ე თუნდაც ერთხელ მინაც უხილავს რეანიმაციისა და ინტენსიური თერაპიის ცენტრის მუშაკთა შეწევნობა, ერთიანი, დაძაბული, პირდაპირ თვავწარწული ბრძოლა ნორჩი ადამიანების სიცოცხლის გადლახარება, შეუტლებულია დიდა ჩანაცემით არ განიშ-

ვეკლოს ამ კვშიარითელ სამაყო სპეციალისტების მიმართ.

ცენტრის ყველა სპეციალისტ კონსულტაციას და საწრაფო დახმარებას უწყვეტ თბილისის ბავშვთა საავადმყოფოებს, სამშობიარო სახელობის ახალშობილთა განყოფილებებს და თბილისის ახლომდებარე რაიონების ბავშვთა სტაციონარებს, გამოსახებაზე მიიღის რეანიმაციოლოგი სპეციალურად აღჭურვილი მანქანით, დრო არ ეკარგება ავადმყოფის გადმოყვანაში, საჭირო შემთხვევაში მანქანაშივე ტარდება რეანიმაციული ღონისძიებები.

უნახსენებლად ხანებში საავადმყოფოში სანტერული ღონისძიებები ტარდება სამედიცინო კადრების პროფესიული დამატრეტების მიზნით. საავადმყოფოს ყველა ექიმს ავადმყოფს კვალიფიკაცი, ორგანიზაციითადა, ისევე მოსახლურე სპეციალბაში.

საუვე ნაყოფიარად მუშაობს საავადმყოფოს საშუალო სამედიცინო კადრების მომზადების საქმეში. საავადმყოფო წარმოადგენს თბილისის მეორე სამედიცინო სასწავლებლის ბაზას. სასწავლებლის უმეტადიკური შტატი დაკომპლექტებულია საავადმყოფოს მაკლბეკალიფიკირებული ექიმებით. ეს ღონისძიება პირველია რესპუბლიკაში.

ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფოს სახელოვანი კოლექტივი, რომელსაც მეთადრისობს განვითარების დაცვის უნარიანი ორგანიზატორი, მთავარი ექიმი მუჩიმან იაქილი, ღირსეულად იღწვის მის წინაშე მდგარი სამატიო ამოცანის განხორციელებისათვის. მაგარმა კოლექტივი ნაკლოვნებებსაც ხედავს თავის მუშაობაში და იბრძვის ამ ნაკლოვნებათა აღმოსაფხვრელად, ორადგინე უახსილდ წარმოუდგენელია წარმატებებს ისეთ უფავიბებს და პასუხსავებ საქმეში, ორგანიკაცია ავადმყოფის მკურნალობა.

ჯანბრი მაგალიამ,

ფრანკლ საპატიო მდიონი-მხიკაი რეანიმაციის მდიონი.

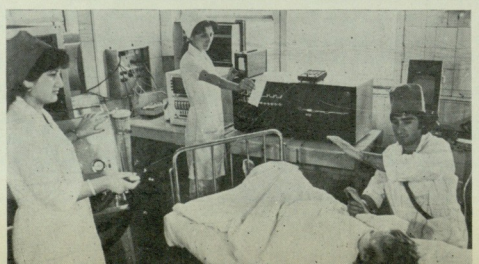
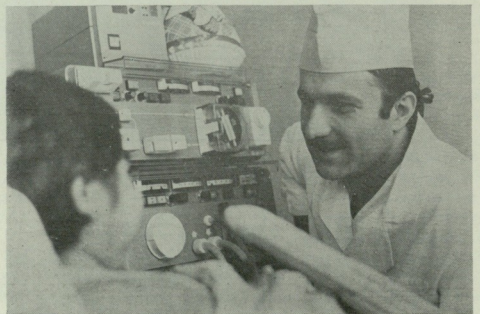

ზურაბ ნიჟარაძე, საქართველოს სსრ სახალხო მხატვარი.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ფოტო ბონდო დვალისვილისა.

მიმდინარეობს კონსილიუმი. მარცხნიდან მარჯვნივ ექიმი ნა ზი ჭარხენაძე, ქროფესორი გურამ ნივარაძე, სავადმყოფოს მთავარი ექიმი მურმან იაშვილი, ექიმი ზურაბ კანდელაკი, თამილა გაციტიძე, ლუიზა შეროშია და ეთერ კაპაშვილი

ბიოქიმიური მონაცემების განსაზღვრა სისხლში ექიმი ლაბორანტი ლალი იაშვილი მანონი ბოლქვაძე, ლაბორანტი მზია ვაქარაძე.

ექიმი გივი ტუხაშვილი ესუბრება ნორჩ პაციენტს.

მონიტორული დახმარება მარცხნიდან მარჯვნივ: მელდა ნათელა ცერცვაძე, უფროსი მელდა ნანა ბუჯაშვილი, ექიმი მერაბ მაჭარაშვილი

ახალშობილა პათოლოგიის განყოფილებაში მარცხნიდან მარჯვნივ ექიმები დევი ჯარნაძე და მათა გაბუნია მელდები: ნ. ჩიმიშვიანი ე არაქელდოვა, ა. შევილაძე, ლ კროგოვა

მიმდინარეობს ჰემოდიალიზის მორიგი სესიონი მარცხნიდან მარჯვნივ ექიანი ნატა ქინქლაძე და ექიმი არჩილ ნაცვლიშვილი

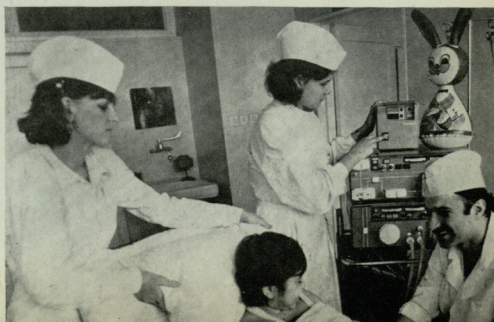
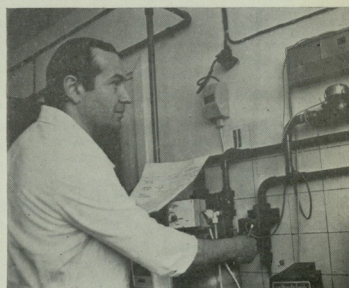
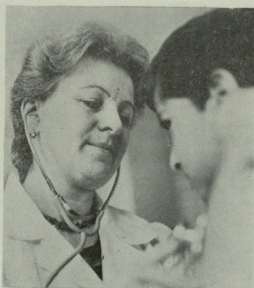
რენინაქიის განყოფილების გამგე, ექიმი ვლადიმერ ნიციტიანი, მის მიერ გადარჩენილ გოგონასთან — მათა ჩინჩალაძესთან

ექიმი პედიატრი მზია კელენჭერიძე.

„ხელოვნური თირკმლის აპარატებისათვის საქირო წყლის საფილტრაჟი სისტემის მომზადება ექიმი გურამ ჩიტია

მზადდება ჰემოდიალიზის სესიონი მარცხნიდან მარჯვნივ ექიანი ვ. პლეტნიოვა, ექიანი ნ. პეტროვა და „ხელოვნური თირკმლის“ განყოფილების გამგე გივი ტუხაშვილი.

ერონული
შეზღვიოთაქა

წიგნი № 6020

საპარტემენტო სსრ სახალხო მხატვრობის

ქალი ოუტიუეში

წყაროზე

ხეობაში მომწვეველ სოფელს, ოდნავ ჩანსლელო, მაღალი, წითელი შიშა ადგა თავზე. მზე ჩადიოდა და, უსასრულო სიჩქარეში, რაღაც უმანარი სიმწვანე თუ სილურჯე გაჰპარავდა შიშის კალთებს... ფეხბარეფით მოძინოდა ბინები.

აღბრთში გაცი გაშინდა. ხმელხმელი, ხიოჭა, ნაბიჯგაბიჯი... ახლად ამწვანებულ ოდა-სახლს, კეთილის ღობეს და ცისფრად შეღებილ ჭიშკარს რომ მიუახლოვდა, ისე ელვინ-მელვით შეთავაზობდა იქაურობა, თითქოს კარგა ხნის შემდეგ პირველად მოეცნობოდა აქეთენი ფეხი.

— ივერიო! — უხმო მასხინძელს. — პოუ! — საღიდავ ვენახის შუაგულში უსასუსეს.

— მითი აქეთ. ჭრელბუხიანი, ოფითი მულდნამული ვეგაციი ისე ერთმანედ ამოხმობდა ვენახის გადაფარბადებულ მწკრივებს შორის, თითქოს ჩანაწერი იყო და დაძაბვას ელოდა.

- ბესო ხარ? ჩამოდი...
- არ მცალია. მითი აქეთ...
- ხომ მშვიდობაა?
- კი. მდგომარეობა თუ მიიღებ?
- მდგომარეობა? ჩვენს სოფელში მდგომარეობა რა უნდაა, რომელი საეკონომიკური ადგილი ნახეს?!
- გელოვები არიან. თბილისიდან ჩამოვიდნენ... თავმჯდომარე გამიბრუნა.

— თავმჯდომარე? — ჩაეცინა მასხინძელს.

— კი მაგრამ, სოფლის ბოლოს რომ არ გამოხუთავებ... იქეთ სახლი ვერ ნახე?!

— რა ვიცი... მასხინძელმა ერთობორი რთული უნდა ითვალის...

— რუსულის მხედრეები მოიძებნება ჩვენს სოფელში...

— მიმეფიო თუ ცარ ხარ... — მიხედ-მიხიბდა ბესომ.

— ანუ სადაა? — დაძაბულობით ხმა.

— ქალი! — ცოლს გასახა ივერიო. ისე გაშინდა, მაღალი, ტანადი, ლობილიანი.

— შენს სამხარეულში რუსის ქალს თუ შეშინებდა, ანუ? — რუსის ქალს? — გაეცინა ქალს, ქმარს მიხედა.

— კი... გელოვები ჩამოვიდნენ, დაემოქმედა ივერიო.

— მოვიდნენ... კი, ბატონო! — რატილივად ეუბნებოდა მისდგავილივად მუხარ ქალს.

— ქმარზე არ იტყვიან, ანუ? — ჩაიხიზნებდა ბესომ.

— მაგის შიში არ მავს... — ხელი ჩაიწია ქალს.

სახე მკვეთრ, წაბლიფერი თმის ხვეულები, მჭრებ უსახლო კამათი

ვაიმოვალული მოქნილი ტანი, რაღაც მარადიული, მდგრადი შეუთუღოდა ქალს. იგი თბილად მოხედებოდა ბესოს, ერთ ჯამში იცვნიდა ნახარჯი.

— წავლ, გაეგებებინე თავმჯდომარეს! — გზას დაემუხა ტყუარში.

ანიკოს რაღაც სხვაგვარად უცინებდა თავმჯდომარე და მისგან ვერ მიშვადარიყო კაცი.

- რა იყო ქალი?
- არაფერი...

...ივერიო ჩიხდავთ ვირდის სკოლა-ინტერნატი ასტრონომიის და ფიზიკურების ასწავლიდა. ვეებ გეოგრაფიის მკითხველმა, საქ ასტრონომია და საღ ფიზიკურებში. მაგრამ ახე იყო, ვერ კიდევ ინსტრუქტორი სწავლებას, როგორც. ბადრის მტკიცებრული, მისივენი წაივანეს სპარტაკოვადგე გამოირჯვა, ვერცხლის მუღელზე დაჯდომილავს დაბრუნდა და შეუწიდა ფიზიკურების კათედრის დატანი, შენი მონაცემების პატრონს ფიზიკის ფაკულტეტზე რა ვინიდა, გაემიღო და გადმოიღო... აღბის დედათამბა კიდევ რომ მოუღებოდა უბედურებამ შეუგარგა ხელ-ფეხი. მამა დაიდგა. ვერცე ახადგარდა, ვერცე სასლამით...

— რა ქნა ივერიოს? — ქვეყნის სახა-

ლილა მისი

მატყარი სპარტაკოვიჩი

ცილოდ ხომ არ მიატოვებდა მშობლების ნასაუთარი ეხო-გარემოს. დაბრუნდა სოფელში, დაუსრულებლად ფაკულტეტზე გადაიტანა საბუთები. მართო საბუთების გადატანას რას შევლოდა. ათასმა სადაბარდო ერთად ჩამოაკითხა ჭიშკარში. სახელმწიფო გამოცდები ჩაუბარებელი დარჩა. მეორე სკოლაში მიიწვიეს. თუმცა რაღაც მიწვევა ერქვა, სასწავლო წარწელის გამგე (ბავშვების მეგობარმა) ასტრონომიის გაცვობილები გამოუქმეს საშაფლად. რაკი მისწავლად ვიგო-პიტიტთან საერთო ენა გამოხანა, სპარტაკოვადგე მიღებული ვერცხლის მშაფლად შეასხენეს და ფიზიკურების საბუთები ტყუარისთვის.

ცილოდ მამნი შერათო.

საღამოს, სოფლის კლბოიდან რომ გამოვიდნენ... დავიჯერო, ამ ღამეში მართო გამიბრუნე? — თავად გაეუღო აწყენი ვიგომ. გაიკლდა. სულ დაზღადანობით ჩაღვს ორბოვ. ცისკითხდა ანუ, ცისკითხდა, ეთამ-ნაბიჯები, ვაშაფლად ვაშაფლად ვაშაფლად. იმავდროის და იმავდროის მშაფლად რომ ჩამოვიდნენ ვიგობიჭები და მთავარი გადამთავლად

ორლობებს სიმღერით გაეყენენ — თქვენ თქვენი გზით წადით, მე ივერიო უნდა მივიცილო სახლამდეო — განაცხადა ანიკოს, — ისე ხაირიანი, ისე მირცხევი, ვაიუ მარტოების შეუწინესო. ატყდა სიცილ-ხარხარი. ხელმწიფად, გამოსილო ვიგომ, ნაიყო შეუწყო და პიტიტ, შეუწვენ აეხმარათ.

სულ შეძახილები ეხმოდით.

ქმნი თამამი იყო ანიკო, ენაშენად და ენაშენად, ზედმეტს ეწინააღმდეგებოდა, მაგრამ ახლად, ცისკითხვის ჩრდილს რომ ჩასცილდნენ, მიწვეულ ორბოვში ურდებოდათ მათი ნაბიჯები, რატომღაც ხელი უშვა ვაშს, ვერცხიდა. მიუწვედა და მიწვენარდა. არც ივერიო იყო არც დედანი, ვერმარდა, სადა იყო კრომინა-ბილბოვად ვიგო გასაქვევად იბრუნებდა პირს, პოდა, თავად უნდა ეხმად, ეწინააღმდეგებოდა. ასეე მოიქცა

მათი ცოლ-ქმრობა არავის ეკვირვებია სოფელში. სწორად, ამგვარი, ცისკითხვი ვიგო თუ გამოხივებოდა და ჩასაფრებულად გამაშაფლად ივერიოს ვერცხი

მოვეცე ლეხნამ! ახლად იყო კაცი რომ მივაინო სტუმრად ნებობილას არ გადავა. პოდა, მოვედენ ვიგო კომპლას. სწორად ისინი — გეოლო-

გები", ექვსი კაცი „გოლისიდან“ გად-
ვიდნენ, ერთობლივად მივიღებინა
ჩამოხანგრძლივ. წინ შეპირი მოუღო-
და, კოლმეორის მძღოლი, წი-
თური და პოეზილიანი.

— იგერიკო მასწ... სტუმრები მი-
ვიყავინ.

ჯერ წითლად სახანაოლებელად
ბიჭს შეუღდა იგერიკო, მერე სტუმ-
რებს... ცუდად გახდა კაცი, იგრანი,
ათვი გახდა ჩანგისა მის ბედი-ობა-
ლი, სასწაულად არბუნა ეს წულები.
ნასწიკო ქუდები, მის სახავე-
პილი, დაღლილობისგან აღფრე-
ხილი ბუჭები... მოაფრენ ისინი ჰე-
შკარს, კარგისან თვალთვალად იგე-
რიკოს, სტუმრებიან გამოჩნდა, მათ-
თან მიახლოება-მიახლოების კი მოე-
გრა, ანისი შეტევა — სამასინ-
ლად და საფიანხლოსო.

— მაგრამ ახლა?
— იგერიკო იგერიკო-თქამ რამ
გამოაგებინა, შე წენი ცოფები სა-
ქამ?

— რა გინდა, ქალი!
— გამოდე აქეთ... მიხედვ სტუ-
მრებს.

სმენი ვარცვეთი ესმობა.
ითითოს სიზმარნი იყო იგერიკო,
უხანალობიდან ესმობა მამაკაცის
შვილი სხა.

მედიკურებამ სუნთქვა დაღებში
შეპაჩიბდა.
ტახტულის სახანები ხელსაღვლე-
ლი მონაწილე რბოდნა... ქალების
ნახაობა... რამდენჯერ დაგვიბინა
და... გაცეცხა შერბა... ღმერთი
ქვნი „გოლიდან“ თუ არა, სახელე-
რელები“ იყვნენ... მათ მოვალეობის
მტკიცებისა და უსწრებულების ცე-
ლა შეაფრენდა.

გახდა. მსხლის ძირნი სკამები
გამოტეხილი ანისი. ჰუღარითანი
კაცს ირგვლივ ახალგაზრდები შე-
მოხვია.

ახლა მის გახდა იგერიკო. ლოლ-
სტერი მოძალადე ტატროსი.
— იგერიკო მოძალე ამ კაცმა... რამ
დატეხურა დღეს? რამოდ, რას იფიქ-
რებს ხალხი.

— მიტეხე რამოდ?
— თუკი ხილ... ახლა მზადებს აფ-
რკავე და...

— გვეჭყრონი ვოფიდან, ახისი
შინა დაღლივრებდა ჩრგისა და აფხ-
ზისა ფურბიტონი ხელ ფხვადებს
მოუღალა.

— რას ეტყენ?
— არ ვიცი.

გან არ იცოდა იგერიკო, მაგრამ
ცოლის შემოღობვებულმა თავებმა
მთა რაღაც სხვამ, მრგვლ კასამე-
ღმა, ათობებს ეს დაფუქებისანი, ვა-
ნა მოყურებლის, ხელ-ბინი ფა-
ნა, ხალხი გამოიფრებდა შემეპობრდა
და შეხალდა.

მოხანგრძლივი ნაბიჯები მიუ-
ახლებდა სტუმრებს. ამ მალად, ხა-
რისქედა ვაკაცის დაწახაზე ვეკვლინი
ფხვზე წამოიშალნენ.

შავივითი დაშვარე და გულურ-
ფროლი გამოიფრებდა ჰქობდა იგერიკოს.
ფარი, ციფერი ფაფულები... ჰობა,
ითითოს ამ ფაფულების ძალა იგრძეს
სტუმრებსა, რილი ჩამოართვის მას-
სინების ხელად.

— თქვენი შეუწყება მოვებიდა, ბა-
ტონი! — შეღმა მათ შორის ყველაზე
ტურბანი.

სტუმრის ჰვადარი ბაბი, მშემოკი-
დებულმა სახემ თუ მათს კოლომბი
გაპარებულმა ღიმიდა რაღაც სხვა
მოავინა იგერიკოს, კარგა ხანი ჩაე-
ლელი, მივიწყებულ. ეს კაცი საღ-
ლად იცნა. საღ ვერ ვახსენს, არა
და მისი ბუნება სხა, მიმდინარე შერბა
საფრეს აღუბნობა ქვეყანა.

ერთხანს წინაშე იჯდა იგერიკო,
ცოლს ვახვედრებდა გუნჯამნი,
რას გამოიფრებდა ამ უხეს ხალხში, რა
ვუქვდა, რაზე ვილაპარაკებო.

— სახელეორელები ბრანდები?
— კიბას განმრელები.

— მღვიმეებს იკვეთავ, ალბათ.

— დახა... — თავი ასწია ქსეპიცი-
ის ხელმძღვანელმა, მიიხედა-მოიხედა.
შორს მათს მწვერვალს გახედა —
ჯერ კიდევ იყო ცოლს წინათ გაანზღ-
ვარაფრულ საზოგადოების ამ
აფიცილების ტოპელები.

— რომელი აფიცილები?
— ... თქვენი სოფლის.

— საიდან?
— ერთმა აქებურმა მკვიდრმა გამო-
წავინა.

აწირულა იგერიკო. ეს რა კმ-
მეტი გამოიფრა მოუწყო ბუღის გამჩენ-
მა?

— ათას ფაფარათმა, მხხვრებლათ
გუქებს საქმე. ხელ ახლახანს მკვი-
დარი დაჯგირავი, ღმერთი ბიჭი, —
ჩანდავ სტუმრთა, თავი დახატა.
ახალგაზრდობა, ამდენ ხანს ციქვა-
სახითობით რომ გავაღდა ღმირი,
მოიწყინა.

— ერთი უნებარი რომ გავაღდა აქეთ
ხელს ხალხს, სადღე დაგმარებდებოთ,
სადღე დაგმარებდა მკვიდრის ხელი,
მღელამ იქით, იმ ახელეორელებს მი-
წვევით, არამდენ საბიძგის ადმოვა-
რენი, ასე გვეკონია, ახალ ხანაღეს
გუნჯებში ვარცველად შევიარბა...

— რაზე ჩაუღვლილი მგობი დახა-
სობდა სტუმრთა?

რამდენჯერაც შეუღდა იგერიკომ
მისაბარებს, იმდენჯერაც გაუნაზღა-
დო ერთი, რომ საღად ენახა ეს კაცი.
ლოლნე უფრო ახალგაზრდა, უფრო
თმაქობირა, ტანმსკლეული.

ერთხანად ვინაღდა ვინაღდა.
რევაზი ვანაშელი გვერდითის
ფაფულებების სტუმრები.

თითონ დაუმთავრებლად დასრუ-
ლებული სწიფის მისიურენ აღმინ-
და, ეს გამოიფრებულად კეცო, ხოლო
ისა რევაზი ვანაშელი კეცოცოლის
ხელმძღვანელი, სახელით და დიდებ-
ში მისილი კაცი.

წინაშე? შერბა? თუ...
— ათობის მღვიმე თუ ნახეთ, ბატონი,
იგერიკო? — ეკითხება ის.

— სახელეორელები მუცადე შარშან
შაფულები?

— მოძღვრება?
— სახმარებელი მგობინა თავი.

— სახმარებელი მგობინა მღვიმე-
პილი.

მიხედა იგერიკო სათი ურუჯად
მისაბარე, იგი ნელ-ნელად მოიწე-
და მთავარ სახელმძღვანელს.
უკან თათბინი ბავშვებს ეკინათ,

იგერიკოს ვიგონებს. ეს რომ ანტი
გოგო ერთი ჰკავის იყო, დღეს რომ
წიფილიდენ ხელმძღვანელი, საღამოს დაე-
ლელ დასწრებულნი ძღვრის ჩამოაწვე-
დენ სანაშელი. მართლაც, სკოლაში
კარგა ენა სწავლიათ ახალგაზრდა, მა-
გრამ სხვა ბავშვები თუ ასწრებდნენ წა-
სვლას და დაბრუნდნენ, იმათ რაღა
ღმერთი უწერებოდათ. თავდგობად,
ენმელა ვიგონებდა ყველა ჰუმარან
შეგრძობდნენ, ყველა ძაღლს და
კატას მოეჭრებოდნენ, „აქვლიანის“
თამაშის ბუჭებს ვადაღლებდნენ და
ასე ქანჭამიძღვლები, შინშიღმა
და დაღლილობით თავაღვამიძღ-
ვებულნი, ძღვრებად შემოიღვინებოდნენ
ერთი. რამდენჯერაც აწილდა ანისი,
დაიფრებდა ბავშვები, შეენ არ მოი-
ძველ! აფრე კეცებს ცეცო.

რა ღროს დაბრუნდნენ ვიგონებ-
ში, არ ვაგვია იგერიკოს. სტუმრებს
თან მახალადად ვართლებ, საღად
შერბს უკან, ჩრდილ-ჩრდილად ვაგა-
ზნენ ისინი. ხოლო მივავიანთონ ცი-
ტა შემეცხვებულმა, ბორბითი რომ
აიპარა კეცად და უკან თათბის კარი
შეაღ, შეუღების ნახი სუნთქვა ჩა-
ესმა. იგრანი, როგორ სთამბი ნა-
ეთნა ხელეულ...

არ დადინა. წინა თათბინი ქალი-
შვილებს ციციებს იმისადა. ანისი-
დენ მათი სახეების შეთავაღებობა
ხეირიანად ვერ მოასწრო, არადა,
ვითავებულ სიცილ-ციციები ემა-
წვილები ქობდა, ქალიც იგრანი-
ბოდა. რას დასწრებდნენ? ვუბნა მათ...
ერთი რაღაც თინაზობდა, თათბინი
მიმოიღობდა. მისი ბიძგებდა, ვი-
ღადა აფრებდა. მებრ მძიმე ხელნი
მიწვევებში დასაღდა იტატას სახლი
შეხინდა. მიხედა იგერიკო, ბადრი
... მამოსინლის ძეგლი დიდება.

ანისი საქმეშიც მტკიცებით ედ-
ვებ გამოიფრა მისი ავლა-ფიღება.
სიკვლევის მღვლები, ჩანს, ქრის სა-
ხელ და აფტორიტეტი მოეწინა
ქალს იმ ქალები.

კაცური გაიხმა. მიიწინდნენ, რევაზი
წურბობდა.

შინა იფხვდა იგერიკომ. ცოლს
გახდა. ფხვი მოსწონდა ანისი.
არ იტყობდა, ითობის არც სუნთქ-
ვა.

რატომაც ცოლის გადამწყვეტილი
ურავლებმა არ სთამბოდნენ იგერი-
კოს. იფხვანდა და ვეველფერში
ქმნას ბუჭებს. აფიცილებს რატომ? იჯა-
ხე თავაღვრევიკარი ქალი უნიათი
ქმნას თუ ვაგობიღეს საქვეფრად
ერთ ბუჭებს და აფიღებს, ასე იტყევა
ისიცი.

მაგრამ ახლა ცოლის ჩვეულებზე ნა-
ულადა ფიქრობდა იგერიკო. არც
მისი სიხალეუდ აფრიალებდა, ქალის
თბილ სუნელი თითების ამწიფებდა
კოცვად.

ბუღი ხანდახან მეტისმეტობდა,
საქმის კი არახალისი. არც მისი კა-
ციის დაბრუნება ბუღი და იღალბა.
მივწყნებულად ტყილიდ მალხმად ახ-
სენებდა თავს, ახლა კი, ტყინაფორი-
აქებულ, უკმა ხალხად ვუბნებ მისა-
ხვედრას. არც ვიცი, აფრე აფაფურ-
მანქან, არ შეუღალით ვის კარზე მიე-
ყურებინათ სტუმრები, ვინ დაგობაფე-
ბიღათ მამოსინლად თუ მკვირვარ-
და.

ჰობა, სწორად რომ, სოფლის რე-
ვაზებს გამოეღებინა ეს სწინი —
დასამწიფებლად და სხელ-მოსაბარებ-
ლად.

მივავიანებოთ, ღამისგული ჩრდი-
ლები რომ შემოეწეოთ კეცებს, წამო-
მოიწეოთ თითქონე კაცი ცოლად...
... მტკიცე სინა... შენცა მოწე-
ვლად, ციციანობის გამოიფრა მამა.
... რევაზი კარგი... წიფრებ-მე-
ტრები ნახალადა. ოღონდ იმეც ისე
განსობ, ციციანობად წასწიკო.

ქამს თუ დაღვიწვი მოუღებს შე-
მოევა იგი. ცუდად გახდა იგერიკო...

სიფხვლი კაცს ვერ ნახავდი, აფ-
რეულ ბიჭობამ, ერთხელ მაინც არ
შეძრებოდა სურფითი გული, მისი
ციციანის შეპოვებლად. აღმართი დაე-
ვევლი და იქ, აქვე დასახლდნენ...
... ნაინას აფიღეს წვეფობა. ამ აფიღეს
თან მახალადად ვართლებ, კის საი-
ფხვლი იფიღენ დიდებას და პატა-
რებმა, ურფისებმა და ურფისებმა.
ქვის ტოლად ვუბნებ შორის იყო მო-
ძველო, რაღადა ვაჯინარი. ქვის
ხეობისა ჰოეს სარგველად“ ეტახ-
და, ზოგიც მოიხს ურფს... მისი გე-
გულ თავლები ჰქონდა და ნაინას აფ-
გულს დატყვებილი უმწერად ხალხი.

ზოგჯერ გამოიწვებოდა, თითო-
ორულად ფოფარას დაწარბებულ ბი-
ჭი, ხეობინათი ჯარ ვუბნა ჩაფრიდნენ,
შერე ჩაფრებდნენ რიკ-რიკით ვარ-
ბოდა ბუჭა. მოვავიანებოთ ქვის ერთ
როგორ ვარა მოუღვლილ ცვიხას, ისე
აწიფვდა მალე. ხეობინათი თავგარ-
ვეულ ბიჭებს ერთი ციციხა შეაღვლე-
დათ:

— რა არის მივი?
მერე ბიჭებს ვაგვავიღებდნენ და
ხალხობის ჩაიწვებობა თანდათან
ფრების ეფიფებდა. მაგრამ მათ რე-
ვიან სოქმეწილის სინატინილი,
სწორად ისინი ახდენენ სასწიფებს.
სწორად ისინი აწიფვდნენ მიწვე-
ვებს.

ჰობა, რაკი არც ერთი აღმობინა
უსსწრებლად არ მოხალადა, ამ
სიხელმძღვანელ შეიწრო მათის მხარე-
რბად.

ერთი ჰკავინათ თუ ერთი ვიცი უ-
ვედ სოფლად ჰკავს. იგერიკოს მამას
სვეებს ზოგი „სვევი იფიფებისანი“
ეტყობდა, ზოგიც — სვევი შეგრბე-
ვილს“. ხეირიანობა ვერ ვაგვავია ბიჭს,
არც აფიფებებინას სოფლს მისი
უოქმედა, უწინარესა. მათე რა
სოფა-მადლად აფინაშულებდნენ, რა
ბრალი მოეძღვრება.

რატომ რომ წამოიხანდა და მუ-
სლი ძალა მოეპოვა, სამეზობროდ თუ
სახმარებლად აფიფდა სვეებს, მოეცა
და ზმარებლი, ტყის თბილი, ამა-
სად არ დაჯარა, „ქალების ნახა-
ობა“ ენდა განახობი. დაიფხდა ღვ-
შახად, შეაღვლანა. აფიფდა ღვ-
სიფხვლი მოინატნებდა... ბავშვი
არ წიფავინათ. მაგრამ წიფავინათ.

ერთხანს კლდის ქიშხე მოიფრე-
დნენ, მოეღვრებდა მუხლისთავების,
დასწრებულ ხელისგულბობი, ძღვ-
რეობით აწიფნენ. შერე რომ ვი-
გავის და თვალთვალად მოიხსენებ-
და იყო იფხვა, სახმობი და სავა-
ფრეკო რა იყო? დვეგიბიტი გულ-
და.

მა წამოიჭრებოდა ლოდები, მუხისა და რიხელის ტყე ჩიხების ზეგებად. ვაგვიტოვებოდა მამას — ჯერ სხვა ხარი — ჩაიხიხიხა სვედნი. ატყვევებდა ხარს. მთავარს აწი ვანაბო... ლოცვითი ფეხარეფითი უნაბელოდა სარგელას ხვიმობას, მთავარს, ჩანდა. მერს ზეს წულეზ ბარკი გამოაბას, ხელში სახელთი მისცა და ხვიმობაში რიხისებდა ჩაუხრა — არ შეგვიმინებს, ბაბა! — ჩაუხრა იმედიანი სიტყვა. სიმინელს შუგულებული თვალებით, ნახვირად აღვლევდა ხვიმობას, თანდათან სიბრძნით რომ ემუცხობდა ბუჭი, შინი ზარფადა, ეჩვენებოდა რომ ეოლაეგები ქანახლები ფეხებში, დაბლა ექრებოდა... არას ხედე, ბოქო?! — ჩაისხიდა მამა. — არაფერს... — ენა ემბოვდა ბიჭს. ერეკლეები ველში სტყვილობდა. მერს შინისაგან გაგაუღო, თვალმბეჭდურად ბუჭი ზეითი რომ ამოიროს სვედნი, ვინზე მოსვლის ნაცვლად თავში ჩაქარა: „შე მშინიარა!“ ახლა თავად შუბას ბაქარა. თვის ერთი წვერი ზეს გამოაბას, მეორე წულეზი ჩაიბარეუდა და ჩაუხრა ჰეგვანულში. ვაჭარებები მიძვრებოდა, არ ატყობდა, წყალობად, ილაქებოდა. — მამი, არ გინდა, ამიდი, ამიდი... — ჩაიხედა ბუჭი.

მოვკვანებო, ნახვირადიწრომბეული ბუჭი შინ რომ დაბარუნეს, მთელი დღე სასიხუმარად უჯდა ვედა. თვლილი არ მოუტყუებს. ათაბათებულად ბაშუვი ვეგარობის ვერ ჩაეწყნარეს. ხელ-ფეხს უკრიბდა დაღობ, თის წულეზი თვლილი... ლოცვითიდა, მართლსა ხვიმობა შივიდა ბუჭი, ვანაბოდა კი არ შემშინებია?! — ვაუღობა მამას. არ შემშინებია! — დაიკოვდა ვედა. არასდროს მამადა-

ლი სიტყვა რომ არ წაედენია, ახლა წიელით შექარა ეჭობოდა: ზე მოსკე და ზე დამბარობი... იხვირე ისე როგორც ხეგანი ცხოვრობენ. ვაგვიტოვებ, ვანახებო, პასუხითი მივლის პირად თანახმობრილ სვედნი.

მერს იყო და მათი ცოცხალი სახე, ლინგინობა ჩიხებდა გამოჩნდა სოფელში, საიდგომელი ესტრობა მოეჭრებ. შინს ამოსვლას ეკლესიის უბოლო უნდა შეეჭვირე, — დაიჩვენა შინისძობის სადგურად წითელი კვარცხი უნდა გადავავრობო. სვედნი მამა გაუკეთებულში დაედგინა გზას. წინ ტოხბულად მუხისებდა, ლინგინობა ჩიხებდა მთიდან, უნა სვედ ველზე მუხისებდა ფარანი გუდა ლინგინობას. ვოუღუდ უნავეკუდად ანათებდა. უნავე მოსდებდა სვედ თიბილად შეუთამამებდა ფარანი. სვედ თიბილას: კარგია... — ეტყობოდა რომ დამბარედა იმ ღამის თავკრილობა არ ამოსვს ივეროსი. წასვლის წინ ფარანი სახლიკაცს უსახვირად ლინგინობდა.

ერთი დღე იყო და დაიკარა სვედ უბედურის კარზე შევიარა მთელი სოფელი, ახლავდა-ნათავსებდა. ტყემილარი შემოიჩინეს, ხევა-ხევი დაინახეს. არადა არ გამოჩნდა. კეთი ფარანებს თიბილად, ამ ბოლად მთის იქვე წაქვლად აპირებდო. მინერ ვერ მიავლეს.

ბოლოს როგორც ექნა ცოლა მოვიდა ვედა. მუხისბის ფარანი არ ჩანდა. შინიბა ქაღალდი. უნავე მოსვლილი, თოქი, ჰოდა, სწორედ ის თოქი იბოვებს სარკველას თავზე ბეჭერბილად დაბეჭდული, შიმ-ფეფობით ამოსვლეს გამო... ვამწფარეო. დამწფარეში. შინით შექრიალდენ. ერთბა, უფრო ვაჭარებდა და გაბუღებდა თოქი

წაქვლად გამოაბას და წელ-წელა ჩაუხრა. ათ წულისა არ გადგო, შინმა დახარა თუ უბეჭობდა სული შეუხარა, ვადგინებოდა ამოიყვანეს ზეით. შვირედ ჩასვლას იმ გაუდგავდა!

მართალია ჩანდა ვერ ვაგვიდეს, მაგრამ მთელი კურია გარს უტრიალეს ხვიმობას ემუხებს, უტრიალეს ვედა არ მოსვლილი, ეგვი დაბეჭობო. ბაქარი ბაქარს ვაგვაბებს, ხედა ვედა დაიკვლეს და ჩაუხრა, ჩანახიდენ, ჩანახტირდენ... მხე, კრისტი არ იმობდა, არც კენებს, არც წუხილი, თითქოს უსახვირადმა მთიანება სვედაც დაიკარა ვედა...

ვედად იტყობ სვედს უნარება გამოაბას შუბისა ხახიბი. იმ ფეხების შინი დასწამებო. სამწვედავად ქადავ ზელებს არჩვედენ. შეუხარდინისთავს — უღლის პირს.

სვე ვაგვიდა წულეზი... ირთოდ წულეს რომ მიღწეა ივეროსი და მამის ასაკის ვედა ერთი უნარები ჩეგვა დასწამებო, ზოგჯერ შეუაბასის, თითქოს ვიღაცამ შეუხალეში წაქარა, დადგომებით გამოეცხებდა. ფარანდენ შემოებოდ ხმებს მთავარებს... ვაღმა სერიდან ვარკვევით ემის ძახილი: ივეროსი ივეროსი!“ მხე კიდე ექნონდა და არც ეკრებო. უღად ზღება დაიკარ.

ხილად ახლა, კარი რომ გაიღო და შუა კარში ჩაგდა მამის ღანძი, უფრული და ჩრდილად მთელი, ღამის ბეჭრად კეთი, ემწამებო-ბანბანი, შიმ-ფეფობით რომ ჩაბადადა სარკველას ხვიმობას, ტრანსპეულზე უნავეგობდა და არ უნებდა მამას, არ ჩახვიდე მამა ვეხეფები არ ჩახვიდე — იმეგავებდა ფეხებამ მოიფევა ვეღარც ამას მისცა, და არ ერთი

წამის გამოეცხებოდა, უნარები ვედადგებით რომ ათვლიდა მამის არჩვეული რა სურდა? რად ახსენებდა თავს? არადა, ამ გამოეცხებოდა არა მამართ სიცივისა და მოსვლილობის განიდა და ვანახებოდა არა მამართ შინს მთავრობითი, მთავრული ხვიმობა შექრებოდა ხვიმობაში უნარების დაღრეჯული პირისხე და ნახილის ვაფანი.

შეგის მთიანე ვეღარ შეძლო. წამილად, კარი გამოიღო... თუნებდა. შუა უბორო, ხის ძირას, თვარი მთისმთიანი ბუჭი ვანახებოდა, ქალღმთვლითი წყაროცენ ვანახებოდა.

სულ მალე ზურგანთებით მხრებდადმომხვლი სტურები გზას გაუდგამდენ.

მერს! ვანახებოდა ივეროსი, რამდენდაც ხელი მისვლიდა მთაბან ჩანასვლად, იმეგვან უნარ იხედა. მართალია, ხვიმობადა, იგი მამამწარეო, რა იყო ამის მუხუმი, ცოლის შინარეკი შვირს თუ სოფლის ზობი.

ახლად, იფხვ რომ წაქვლეს ივეროსი ფეხი და ვოუ-ბიჭებს აქვებს, ხახვი სერი... სიცილს დაეკარინ. ისევე დაბეჭობი სოფლის ხახვი...

ბოლად ფრის ექვი-ხილად ბუჭი ათვლიდა უნარულბრების მსარეულბედა. სიმინელზე ხეობა, ბაქარზე სოფლა ფრეწებოდა და კალაბორცოდა...

ამ ბიჭებით ხარობდა ივეროსი.

(ზაბახვალბა ნინოშვილი ვიგვივაფი რიბაქივი)

ლიხსაური

მზარბაძის რაიონის სოფელი ლიხსაური აჭარა-გურჯინის მთების მიღმა მდებარეობს. სოფელს დასავლეთით ჩაუღობს მდინარე ჩილთი, რომელიც ვასტულ საუკუნეში თურქეთ-საქართველოს საზღვრად იყო მიჩნეული.

ლიხსაურის წარსულის უტყვე მოწვევა ხვიდაი ციხე. ციხე 1832 წელს მთიანხელს და აღწერა ვევათელმა არქეოლოგმა ფედორი რიბუხა და მონარეკი. ვეკლავარმა ეს აღწერალობა შეიკრიბა თავის „მოგზაურობათა“ წიგნში, რომელიც პარიზში გამოიცა. ციხის სტრუქტურა ეგვიდა 1843 წელს დაიბეჭდა იმვე არქეო-

ლოგის მიერ შედგენილ „კავკასიის ატლასში“.

1873 წელს ლიხსაურის ციხეს ეწვია ცნობილი ისტორიკოსი, რუსეთის სამხედრო-ობო ავადმყოფის წევრი-არქიტექტორ-ინჟინერი დიმიტრი ბაქრაძე. მან გულდასმით შეისწავლა ციხე და გამოეცხებოდა მასალები გამოაჭეხას ვრცელ წიგნში „არქეოლოგიური და ისტორიული მოგზაურობა გურჯინ-აჭარაში“. 1878 წელს პეტერბურგში დასტამებულ და მარბოლოში ამომწურავად არის მოცემული როგორც ლიხსაურის ციხის, ასევე, მომდებარე ვანახებო ციხის აღწერას და გურჯინის სხვა მნიშვნელოვანი ადგილების აღწერას, მათი ისტორიული მიმოხილვა.

შუა საუკუნეებში აგებულ

ლიხსაურის ციხე ამჟამად ვადმოსტეირის სოფელს. იგი შვიროშისა ერთ-ერთი საყვარელი დასაქვენებელი და ვასართობი ადგილია.

ლიხსაურის ცენტრში აღმართული ბერძენის ხროვანება სამ საუკუნეს უტოლდენ.

ვადმოსტეის მიხედვით, ამ მუხის ქვეშ იკითხებოდენ 1841 წლის აგვისტოში აგანებულ ვურული ვოლებში. ამბაკი შოლაკშვილი, ახეს ბოლქვამ, ქიბონისი ვეგვანავა, როსტომ სინახოლიძე და ვანის სხვა მთავრები აქედან მოუწოდებდენ ხალხს, ბრძოლა გაეჩიხებინათ არსებული უსამართლობის წინააღმდეგ.

გურჯინ ვოლებიბი ეს გმირული ბრძოლა ეგანებდენ ნინოშვილს. უსანინშვილს ასახა თავის ცნობილ რომან „ქანყი გურიანი“.

ლიხსაური ამჟამის სახელიანი შვილიდენ. აჭაური ვახლდათ დადი მკერდნი, ქართული კულტურის, მისი ისტორიული მეტყულების დაღმობილი ვეკლავარი ექვთიმე თაყაიშვილი, გამთხილარი რევისორი

ალექსანდრე წაუწუხა და სხვები.

ლიხსაურელი ვეჭაკებებს გმირობის უკვდავსოფელი სოფლის ცენტრში ახლა შინიშესვლელითა ობელისკია აღმართული.

უკანასკნელი წლებში სოფელში მთლიანად იცვალა სხე. იგი თანამედროვე, ექვთიმოწყობით დაბალ ვადიოცი.

სოფლის შუგუნება ვახსავიდეტეპი ექვთიმე თაყაიშვილის მუხუმი, მისივე სხეულობის სასუფლაო სკოლა.

ღირსეულ თანასოფელს ექვთიმე თაყაიშვილი ლიხსაურში ძეგლი აღმართეს. რიდი იყო სოფლის სინახოლი, დიდი ძეგლის ვახსნის შეგობა ახსავიდეტეპი ექვთიმე თაყაიშვილი.

ლოლად ვაგუშოლა მხრები სოფელს. ხევი და ბარეკი ჩაიბარა კოლმეწარეოთა ოჯახებში. ლიხსაურულბედა იცავა, ყოველი სიცივის ბალავარი შრომა, თავდაღებული შრომა.

შოთა ზაქარიაძე.

ალუქსანდრა ხაჩიქ ფრონჩიქ.

ალუქსანდრა ხაჩიქ ბავშვობიდან თენებობდა ექიმი გამხდარიყო და ადამიანის სიცოცხლის დაცვის სადარაჯოზე დამღვრიყო.

დაიწყო დიდი სამამულო ომი. 18 წლის ალუქსანდრა ხაჩიქმ თეთრი ხალხის ნაცვლად ჭარისკაცის რუხი ფარავა ჩაიცვა და მოხალისედ წავიდა ფრონჩიქ. კომკავშირელმა ქალიშვილმა პირველი საბრძოლო ნათლობა არაშვირში მიიღო.

კარავად იყო მოღლებებული, როცა ქალაქის ცა ფაშისტების სვასტიკიანი, თეთრ-მურთიანებით დაიბნა.

საზენიტო ბატარეა, რომელშიც ალუქსანდრა ხაჩიქ იბრძოდა, არაშვირის მისადგომთან სამხედრო აეროდრომს იცავდა.

„მესერშიდტები“ ჭიქურად მიიწვეოდნენ აეროდრომისკენ. ერთმანეთში ირეოდა; თვითმფრინავების ზუზუნში, ყუმბარების ვოჭუნში, საზენიტო არტილერიის ბათქი...

ალუქსანდრა ხაჩიქმ პირველსვე ბრძოლაში ისახელა თავი. ჭერ იყო და დაჭრილ

სერეანტს შეენაცვლა საზენიტო ქვევინზე, მერე, როცა დრო იხელთა, ტყვიების ზუზუნში რამდენჯერმე გასხტა და ჭურვები მოაბრუნინა...

პირველი შეტევა მოიგერიეს. ვინ მოთვლას, ამის შემდეგ რამდენი შეტევის მოგერიება მოხდა მამაც ქალიშვილს, რამდენჯერ ჩაება სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლაში, რამდენჯერ ისახელა თავი.

ქართველმა ქალიშვილმა რუმინეთამდ ბრძოლები გახვლო გზა. იგი ბატარეის კომარად აღჩიეს. მამაცობისთვის აღუქსანდრა ხაჩიქმ საბრძოლო მედლებით დაიმშვენა მკერდი და სავაშრო ოლქ ექვრარული კომიტეტის საბატო სივლი დამსახურა...

ამას წინათ კრასნოდარში ომის ვეტერანთა საზენიტო შეხვედრა მოეწყო. საქართველოდან წარგზავნილ მოქალაქეებს წმინდასლის ქართველი თანამებრძოლის დამსახურებული ექიმებ, ომის და მტრისკენ წვედრინი ალუქსანდრა ხაჩიქ შევხვედრებულა ბადა.

შევიკრიბნენ კრასნოდარის გმირი დამცველების ცრუმობრძოლებმა თანამებრძოლებმა გულში ჩაიკრეს ერთმანეთი, ისუბრეს, მოილიხნეს, ბევრი რამ გაისხნეს. დამშვიდობების მტკიცე ფიცი დადნენ, რომ ყველაფერს იღონებენ შევილობის დაცვისა და განმტკიცებისათვის.

ხაჩატურ პართიანიანი
(ფოტო ავტორისა).

ა. ხაჩიქ (მარცხნიდან მეორე) საოპერაციოში.

ბრძოლას და შრომას

ერთი დღე არც იყო გასული ბათუმში სამკობთა ხელისუფლების დამყარებლან.

მარტის სუსხიანი დილა. დავირეულულ ქუჩებში კანტორკანტორდოთ ჩაივლის ფეხაჩარებული გამკლული.

შენშევიცების ყოფილ საგარეო ვაჭრობის წარმომადგენლობის შენობასთან სამოქალაქო ტრანსპორტში გამიწყობით ახალავარდა კაცი გამიჩნდა.

ეს იყო შვიდა. სწრაფად აირბინა შენობის სათაფრით კიბე და დამგმანულ კარზე დააკაკუნა.

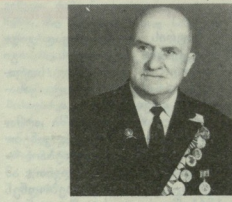
როცა მეორედ დააკაკუნა, ოდნავ გამიღებულ სარკმელი უძილობით მიიღებდა ახალავარდა ქალმა გამიხილა.

— გააღეთ ქალი შენმა. — საბჭოთა ხელისუფლების სახელით გიპრასნებო, გააღეთ! კარი ჰრიალებს გაიღო.

მათთვის ოღების მუხლებიანის თავმჯდომარის ჩრწუნებულ ვეტირის ჰანტრისა შევიდა ოთახში.

დამხრებინ ორნი იყვნენ ახალავარდა ქალი და შენობის გავლარაკლებული კარი.

ფარდებმაგარებულ ოთახის სიღრმეში, მაგიდაზე და იატაკზე ოქროს ფული ეწყო.

როგორც შემდეგ დავიგნა, ეს იყო ოქროს ფული ერთ მილიონ მანქამადე.

აი, როგორ დაიწყო ეს ამბავი: იყოფო წუთის წინ, ვეტირის ჰანტრია მ შეტყო, რომ შენშევიცების საგარეო ვაჭრობის წარმომადგენლობის შენობაში დიდმა ოქროს ფული იყო შესხვლი.

აი ფულით ბათუმთან გატანა შენშევიცისა ვერ მინახავს. ყოველ წუთს მოსიღუნული იყო შეგარაკლებული რაზმის თავდასხმა და ფული გატანა.

საჭირო იყო სასწრაფო ოპერატიული ზომების მიღება.

ვეტირის ჰანტრისა, თანამად მოკლვეუც სანა დამხარავის საბრძოლო დავალებლის, საგარეო ვაჭრობის წარმომადგენლობისკენ დაუკოვნებლევ გაემურა.

ახალავარდა საბჭოთა ქვეყნისთვის ესევედ საბჭო ოქროს ფული გადაცარა...

ეს ეპიზოდი ერთადერთი რიდას ვეტირის ჰანტრისა ცხოვრებლან. ძველი მოღვევიცის, სამოქალაქო და სამამული ომების ვეტერანის, შრომისა და საზოგადოებრივი საქმიანობის აქტიური წევრის ვეტირის ჰანტრისა ცხოვრება მშრომელი ხალხის სამსახურის მავალია.

სწორედ მშრომელი ხალხის სიკეთისთვის იბრძოდა, როცა ფილის ზეტის სახერ ჰანტრიაში მომუშავე ჰუპეი ვეტირის ჰანტრია რველუეთურ სემინარიაში ჩაება, როცა 1919 წელს კომუნისტური პარტიის წევრი გახდა და შენშევიცების წინამძღვედ ბრძოლაში მინაწილებდა.

1921 წელს ვეტირის წითელ არმიას შეუკვა განთავისუფლებულ სოხუმში,

ფოთში, ბათუმში... ბრძოლაში, შრომაში, ნათელი მომავლის შენებაში გაილია წლები. მეორე ქართულ მშრომელთა ლეგიონის შეტანს უფროს ვეტირის ჰანტრია დიდი სამამული ომის დაწყებისთანავე ფრონტის მონაწევა ხაზე გაემურა — იგი მონაწილეობდა სხვადასხვა ოპერაციებში, კავკასიის უღლებებისა გაავრცევაში, ფაშისტების განადგურებაში.

ვეტირის ჰანტრია განთავისუფლებული მავალითა დასაფრავს და საქონლა გა მომუშავეს. მოსამაგლებმა.

რამც საზოგადოებრივი ღონისძიების ჩატარების შემდეგ მომუშავეს შინ ბაბუა ვეტირის. მოესივარულება თავის სამ შევიღებულს. — ირიალის ვახტანგის და გიორგის, გარათობის, მიამინეს მთა და მეტე თავის მავლის მიუგება.

ზის ფრტრისა წასული ვალმობილი კაცი. ზის და სამაყი შევლებს მჭრას ლეონის ორფის, წითელი დროშის, წითელი ვარსკვლავის ორფის, მუღებს, მუღებს, სამკვრე ნიშნებს, სიგელებს, მადლებს, რომლებიც მან სანგრძობო ცხოვრების ვაზე ხალხისა და სამშრომლის სიკეთეს იღამსახურა.

წაწა ჰუპეიწვილი

მ ვ ი ლ ი

ახლა ნამდვილი ქოლგა მიჭირავს, ჩამკვარა ჩემი ძირვენი ქოლგა, წყაროზე გატედა სველი კინჭილი და მზრებით დამაქვს შიის ხელა კოკა, ნაპრის თოჯინა, სხვებზე რომ დარჩა ჩემი ნატურით და უხილით მოკვდა. რალაცან მატყობს ჩემი გოგონა და მეკითხება: — რაიმე მოხდა? ამაზე კარგი, რა უნდა მოხდეს, ჩემი ბავშვობის მაგიერ მოხველ...

ბზრჯანი.

განსვენება

„სულიერული“

ავსტრიის

ფოტო ბარბელ ხალაშისა.

მერი პალაპილი

ღედის სიმღერა

ოჯახის ტვირთი ამაწვენიე, მძიმე უღელი გამაწვენიე, ამიქორტულე ოქროს ბარტყები წვეგლი აკვამია დამარწვენიე, საქართველოსთვის თავდადებული ბევრი ვეპყციე გამაზრდევნიე!

თიკილინი.

მერი ზალაგაპილი

მ ი ნ ა ტ რ მ ე ბ ა

მონატრებას დაუცვივდა ფოთლები და ამ სულში არაფერი არ ხდება, თუ დაბრუნდი, ჩემი ყველა ოცნება ერთიანად ახლებია.

მოგონებებს სიძულვილით ვუყურებ, დამისველა წვიმამ თეთრი აღაბადა, მასოსს, იმ დღეს ზუსტად ასე წვიმდა და მერე ცისფრად დაღამდა.

მონატრებას დაუცვივდა ფოთლები და ამ სულში არაფერი არ ხდება, თუ დაბრუნდი, ჩემი ყველა ოცნება ერთიანად ახლებია.

რუსთაი.

მალხივა მუხამანიანი

შ ა რ ა გ ა

დროის ჩრდილივით მიცურავს მთვარე, უხმოდ მუძახის ცივი შარაგზა, ათავის ველი... ასე მგონია, ყველა სათელი ჩაქრა ანახლად... ამა მინე მიქვდის მთორთლოვარე ხელებს, შარაგზა მე რომ ვერასდ წამბიდო, რატომ მგონია, რომ შოვა ვილაკ, მოვა ვილაკ და სადაღე წამიყვანს.

ლენაბიძი, სოფალი ვაილირი.

ზესტაფონის რაიონში დაწვესა ქართული სიმღერის დღესასწაული — მელოდია „სულიკის“ ავტორის ვარნიკა მაჭავარიანი-წერეთლის გახსენება.

...ავადმყოფს მესამე დღეა ლეკმა არ ჩაუკარებია პირში, სძინავს, ახლომლები შშშმ მთიკე. მაღიმაღ ვეგზაგედიე უახლოვდებიან მის სარეცელს, თვალს არ აშორებენ.

სასთუმალთან ზის მოწყენილი პატარაძალი.

იქნებ ავადმყოფს ესიათვინოს, ვარნიკამ გიტარაზე დაამღეროს, — დაიჭურჩულა ვილაკამ.

პატარაძალმა გიტარა შეუმჩნეველად ჩამოართვა მომტანს და მკვირე დუმბლის შემდეგ ტბილი, საამური ხმით ააუღერა.

ვარულ მგოსანს მოსწონდა ვარნიკას სიმღერები.

— აბა, ვარნიკა, — ასე ეძებდნენ შინაურები ბარბალეს, — აკავის რომ მოსწონს ის იმღერე!

და ბარბალეც მეროდ გიტარაზე აკაკის ლექსებს („სანამ ვიყავ ახალგაზრდა“ და „მუხამაზი“). ეს ტბილი ხმა იყო, მაღამოსავით რომ მოეცხო ავადმყოფი მგოსნის სულსა და გულს, სიციცხლემ გაიმარჯვა.

თავის მკურნალს აკაკი მიუძღვნა მშვენიერი ლექსი „რამ მომარჩინა“: ბურანში მყოფ ცოცხალ-მკვდარსა, ხმა ჩამესმა ციური რამ: ვერ გიმეტებ სასიკვდილოდ ჭერადრე... ვერ გაწვირა!

ზესტაფონიდან სამხერთ-დასავლეთით

ღელსასწაულის საზეიმო გახსნა.

აკაკი შეინძრა, ოდნავ გაახილა თვალი და ისევ დაბრუნდა.

გაიარა კიდევ ერთმა მძიმე დღემ. დიდმა მგოსანმა ავადმყოფობას სძლია.

სახჩრის პატარაძალი გახლდათ ზესტაფონი ბარბაზე მაჭავარიანი, რომელიც ცოლად გაჰყვა აკაკის ნაიფსას — სერგო გიგოს ძე წერეთელს. მუსიკის დიდ მოყ

მდებარეობს სოფელი ცხრაწუარო, ამ ლამაზ სოფელში, რომელიც აჭარა-აბაღციხის მთების ძირშია გაშენებული, მამისეულ სახლში ცხოვრობდა ვარნიკა მაჭავარიანი. სოფლის მოხუცი ამბიანები იგონებენ, რომ საჩხერიდან ქუთაისში მიმავალი აკაკი, ან ქუთაისიდან უკან დაბრუნებული, ზესტაფონში ისე არ გაივილიდა.

მღერის 87 წლის მარიამ ერგემიძე.

ლია ესტრადაზე.

რომ ამ მშვენიერ სოფელში არ დაესვენა. ნათესავები არ მოეჩვენებინა. მაკავარიანის ერთსართულიანი ქვიტყორის სახლი, რომელიც აკაის სხვიტორის სახლს მოაგონებდა კაცს, ჩაფლული იყო ასწლოვან ცაცხესა და მუხებში. მათ ჩრდილში ისვენებდა სივარძელზე ზურგმიყრდნობილი აკაი, მუდამ გავითით ხელში.

სწორედ ვარინკა მაკავარიანის მეგობრობით, მის მიერ გიტარაზე შესრულებული სიმღერები აღეძრა სურვილი დიდ მგოსანს, დაეწერა რაიმე სასიმღერო ლექსი. 1895 წელს აკაიმ დაწერა თავისი ცნობილი „სულიკო“ და ვარინკას სთხოვა, შენებურად ხმა გამოემტნენ და იმღერეთ. ვარინკამ მართლაც შესრულა აკაის სურვილი და უკვდავი მელოდი შექმნა. ასე გახდა ზესტაფონი ახლა საქვეყნოდ გახმაურებული სიმღერის „სულიკოს“ სამშობლო.

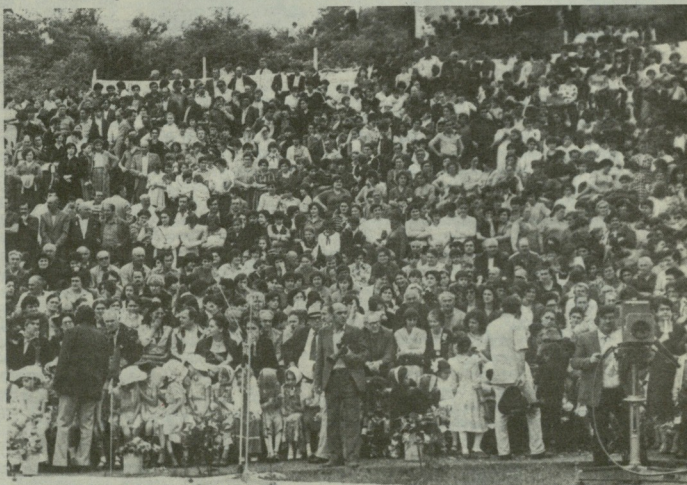
„სულიკო“ ფონოგრაფის ფირზე ჩაიწერა 1898 წელს, ნოტზე 1900 წელს, 1912 წელს დაამუშავა დიდა კომპოზიტორმა ზაქარია ფალიაშვილმა. ასე გაიკაფა გზა ქართულმა მელოდიამ.

„სულიკოს“ მელოდიის ავტორი 1948 წელს გარდაიცვალა.

პირველი დღესასწაულის ორგანიზატორებმა — პარტიის რაიკომში, რაისბჭოს აღმასკომში, საქართველოს რადიოსა და ტელევიზიის სახელმწიფო კომიტეტმა — „სულიკოს“ ავტორის სამშობლოში სოფელ ცხრაწყაროში მოიწვიეს რესპუბლიკის მშრომელები. იმ დღეს ზესტაფონის ქუჩები ვერ იტევდა ხალხს. სტუმრებმა გვირგვინებით შეამკეს ვარინკას საფლავი და იქვე სახელდახელოდ მოწყობილი ესტრადაზე შეგროვდნენ.

გვიან ღამემდე გაგრძელდა სახალხო ღეიმი. იმ დღეს სოფელ ცხრაწყაროში, ქალაქ ზესტაფონისა და მახლობელ სოფლებში ბევრ სახლში ისმოდა „სულიკოს“, სხვა ქართული სიმღერების მომხიბლავი მელოდიები.

ლევან ლოლაძე

ღეიმი ზესტაფონში.

ბოტანიკური ქუჩა.

ამ სასიხარულო დღეებში, როცა ზემით აღენიშნათ გეორგიევსკის ტრაქტატის 200 წლისთავს, ერთნელ კიდევ მადლოერების გრანობით ვისენენთ ყველას, ვინც მტკიცედ აღულაბუნდა რუსი და ქართული ხალხების მარადიულ ემიბას.

ამ ბაღავრის ერთ-ერთი ხურო გახლავთ ქართული კულტურის მოამბე, ხელოვნებათმცოდნე და ფოტოგრაფი დიმიტრი ერმაკოვი.

ეროვნებით რუსი დიმიტრი ერმაკოვი თბილისელი იყო. იგი გასული საუკუნის მეორე ნახევარსა და ჩვენი საუკუნის პირველ ათწლეულში მომარგვებულ ფოტოაპარატით ტრიბუნაზე მშობლიური ქალა-

ქის ქუჩაბანდებში, მოედნებზე, პროსპექტსა თუ ორთქვალის სანახებში და ფერზე აღებულად ყველა ღრისშესანიშნავ მოვლენას.

სწორედ დიმიტრი ერმაკოვის ობიექტებმა შემოგვინახა ვეული თბილისის კოლორიტის, მისი განმეფობებული ყოფის ამსახველი მაღალმატერული ოსტატობით შესრულებული უამრავი ფოტოსურათი.

აგერ მენაშიერ თავისი განუყოფელი სახედრით, აგერ მემწვანოლე, აგერ მენათზე გაღმომღაბრი ხელუბაყრობილი მაღლა...

ჭერ არ მოხვედრილა დიმიტრი ერმაკოვის ობიექტებში: კინტი თუ ყარაიხელი, მეტივე თუ მკალავი, დაბალი თუ

თერბი, ოქრომკვედელი თუ მერბუნე...

ხელოსნების რიგს ბამბის რიგი ენაცვლება, ბამბის რიგს — ბაზარი, ბაზარს — აქლემების ქარავანი...

ხელოვანს ფირზე აღებულადეს წყალიდობა რიყებზე, ა პუშკინის ძეგლის ვანსინის საზვიმო ეკრემინიალი, იმერელი თავადის ღბინი მუშტადის ბაღში...

მეთულუნე, სპილენძის დილი თუნგით ზურგზე, გაოცებულ სწესკერის ფოტოაპარატს. შესკერის და არც იცის, რომ მისი მომაკვდავი ხელობა ამ სურათით დაუვიწყარ ადგილს დამკვიდრებს თბილისის განუყოფელ ეთნოგრაფიულ ყოფაში...

მრავალეროვანია დიმიტრი ერმაკოვის ხელოვნება. მან შემკველრეობას შემოუწახა ა ვეული თბილისის ხედები და ცალკეულ შენობათა არქიტექტორული ნიმუშები, ოჯახური ინტერიერი, თბილისური ტიპაჟები, სახელოსნოები თუ ხელოსანთა საქმიანობის ფოტოსურათები.

ბევრი რამ მხოლოდ დიმიტრი ერმაკოვის მეხონებით შემორჩა ჩვენი ქალაქის ისტორიას. აი თუნდაც მხადათავის კუნული, თბილისური სახურავეები, თათარის მადანი, ხილდებ და ქარავსლები მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე...

მისი ფოტოაპარატის წყა-

ლობით დღეს ხელთა გვაქვს თბილისის ახალი, ევროპული ნაწილის პირვანდელი სახე: გოლოვინის პროსპექტი მოთქარუნე ფეტონებით, ერგენის (დღევანდელი ღვინის) მთედანი ქარავსლებითა და სასტუმროებით...

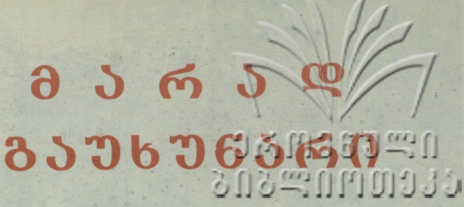
ყოველგვ ეს თბილისელი კაცის მახვილი თვალითა დახანხული, თითოეულ სურათის დახვეწილი გემოვნების, ქალაქის დიდი სიყვარულისა და პატრვისცემის კვალი აზის.

დიმიტრი ერმაკოვის საკუთარი ფოტოგრაფიული საღონი ჰქონდა გოლოვინის (დღევანდელი რუსთაველის) პროსპექტზე, ორმოცი წლის დაულაღვი შრომით მან უამრავი ფოტოგრაფიული მასალა შემოუნახა მომავალ თაობებს. დიმიტრი ერმაკოვის მიერ თბილისში გამოქვეყნებულ კატალოგში 18.000 ფოტოსურათია აღნუსხული.

ამ ზღვა მასალაში თბილისის გარდა უნდა არის წარმოდენილი მთელი საქართველო, ამირკავკასია, ყირიმი, თურქეთი, ირანი, 1878 წლის რუსეთ-თურქეთის ომის ცალკეული ეპიზოდები...

ყოველივე ეს ძვირფასი დანატვარია იმ რუსი ადამიანისა, რომელმაც ასე იწმინდა და შეიყვარა საქართველო, მისი დედაქალაქი თბილისი.

ალექსანდრე ბარ. მკანონი

ყოფილი ნახახლის ქუჩა.

გადამავალი შემოვიდა შობიხნა იმის შესახებ, თუ რა ძირითადი სახასი და რისა უფროა იმთავთადაც უაზროვნიდა ამათის ჯანმრთელობაზე და რომგონი ფიქრება მათი თითქმის ავიღება.

გადამავლის თხოვნით გავსაზრდებამ სან აკადემიის სამაფრანლო ფოტოლუბრისა და სპორტული ამფითონის საამონირო საამფითონიო საზარალოდნი თავჯგუფობისა მითავალით, საამფითონი ინტანტის კაპიტანის ზაპაი, პრფესორი რომანოვი სანმფილი.

თანამედროვე მეცნიერულ-ტექნიკურმა პროგრესმა მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ადამიანის სიცოცხლის გახანგრძლივების საქმეში. მედიკონისა და ბიოლოგიის მიწვევებმა ადამიანს თავიდან აიცილა მთელი რიგი სიცოცხლისათვის მეტად საშიში ინფექციური დაავადებანი. ქიმიკები და ფარმაციური შემღოვრმა განვითარებამ ცაობრიობის მისეკა მრავალი ახალი მალდეფექტური წყალო, ხოლო ქირურგიის წინსვლამ განაპირობა მეტად რთული ოპერაციების ჩატარების სრულად ახალი და სანდო მეოთხედი.

მთუვედავად აღნიშნულია, ჩვენს საუბროში ადამიანი მაინც ხშირად ხდება მსხვერპლი მწუხარ და ქრონიკული დაავადებების. მათ შორის უნდა აღიზნოს გულ-სისხლძარღვთა სისტემის ანთოზოვია, ავთვისებიანი სიმსივნეები, ვირუსული ინფექციები, ალერგიული, სოჭიანი ორგანოების და ნერვული სისტემის დაავადებანი, ნივთიერებათა ცვლის მოშლა... საშუალოდ, ჯანმრთელობისათვის მეტად საშიში ვახდა აგრეთვე საუბურნალო წყალო მიერ გამოწვეული პათოლოგია, რომლის მიზეზია სხვადასხვა მედიკამენტის გადაჭარბებული მიღება.

ჯანმრთელობის შენარჩუნება უპირველესად თვით პირველგანბნა დამოკიდებულია. ადამიანმა ჯანმრთელობაზე ზრუნვა ნაადრევად ასაქიანდ უნდა დაიწყო, მაგრამ ამ საკითხს განსაკუთრებით 30-40 წლის ასაკში უნდა ეთმობოდეს ყურადღება. ამ დროს, ჩვეულებრივ, ადამიანი იფიქრებს საკუთარ ჯანმრთელობას და უპირატესად თავისი საქმიანობით არის გატყუებული.

საკუთარი ჯანმრთელობის შენარჩუნების საზნით საჭიროა ადამიანმა ვითარებადისწინას ის ძირითადი ფაქტორები, რომელთა მოქმედებამზე ბევრად დამოკიდებულია მისი ჯანმრთელობა.

ამ ფაქტორთა შორის უპირველეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს ნერვულ-ფსიქიური (ემოციონალი) დაძაბულობა.

ცნობილია, რომ ჩვენი საუბრედ აღსავსე მრავალი სხვადასხვა ემოციური ფაქტორის შემოქმედებით, მათ შორის ზოგი დადებითია, ზოგი კი უარყოფითად მოქმედებს ადამიანზე. უარყოფითად მოქმედებს ადამიანზე უარყოფითად მოქმედი ემოციური სტრეს-ფაქტორი ცვლის ნერ-

ვულ სისტემაში ნორმალურ ნივთი დინამიკურ პროცესებს. ეს უკანასკნელი თავის მხრივ არღვევს მინივანი ორგანოების, ჰორმონალური სისტემისა და სხვა ფუნქციური მდგომარეობას, რაც ხელს უწყობს სხვადასხვა სახის დაავადების განვითარებას.

არკვევა, რომ ადამიანი ხშირად თვითონ არის მიზეზი უარყოფითი სტრესული სიტუაციის შექმნისა. ნერვულ-ფსიქიურ დაძაბულობის ხშირად აღდელი აქვს მაშინ, როდესაც სამსახურში (სახოვადობაში) ან ოჯახში იქმნება უსაფუძვლო კონფლიქტები.

თითოეული ადამიანი სრული შეგნებით უნდა მიიღებს სიცოცხლისათვის ამ მეტად მნიშვნელოვან საკითხს და საკუთარი ივთმეგნების (თვითდარწმუნების) გზით თვითონ თავის არგვლდ მტარებისა და მუშაობის ნორმალური პირობების შექმნას.

ნერვულ-ფსიქიურ დაძაბულობას იწვევს აგრეთვე ის გარემოებაც, როდესაც ადამიანი ცდილობს მიაწილოს იმას, რისი მიწვევაც მის ცოდნას, გამოცდილებას ან კონკრეტულ გონებრივ და ფიზიკურ მდგომარეობას (შესაძლებლობას) არ შეუფერხდება.

საკუთარდღებში აგრეთვე ადამიანში ე.წ. „ინფორმაციული ნეგროსის“ განვითარება, რაც უპირატესად შრომითი პროცესის ცუდი ორგანიზაციით არის განპირობებული.

ნერვულ-ფსიქიური სტრესის თავიდან აცილება პირველ რიგში მოითხოვს ადამიანთა ურთიერთგაგებას, ნორმალურ ურთიერთდამოკიდებულებას, ამ თვალსაზრისით დიდი მნიშვნელობა აქვს აგრეთვე მანკრედ დისციპლინის დაცვას, არსებულ განივნებისა და დებულებების მიხედვით შრომითი საქმიანობის შესრულებას.

მნიშვნელოვანი როსკ-ფაქტორია ისეთი თავმენი ჩვევების მოქმედება, როგორიცაა თამბაქოს (ნიკოტინის) მოწვევა და ალკოჰოლის მიღება. საშუალოდ, ბევრი თავიდან იცილებს ამ ფაქტორების მოქმედებას მხოლოდ მის შემდეგ, როდესაც იგი დაავადდება, და არა უფრო ადრე, როდესაც იგი პრაქტიკულად ჯანმრთელია.

შემდეგ როსკ-ფაქტორად შეიძლება მივიჩნიოთ გადაჭარბებული კვება. დიდი მიცულობით მიღებული ცხივნებთა (ლიპიდები) და ნახშირწყლებით (შაქრით) მდიდარი საკვები ადამიანისათვის საშიშია ჯერ კიდევ ბავშვობის პერიოდთან. ბევრი ნაშობილედ არის დანაშავე ამ საქმეში. ნახშირწყლებით მდიდარი საკვების სისტემატური მიღება შესაძლებელია ვახდეს მთელი შაქრითი დაბეჭდის განვითარებისა. მთავარი ის არის, რომ ვახდებთ თავის მხრივ განაპირობებს გულ-სისხლძარღვთა სისტემის დაზიანებას, რაც თვალსაჩინოდ ათობლებს ადამიანის ჯანმრთელობის მდგომარეობას. საკვებ რაციონში ცალირიაზონის შემცირება და ადამიანის შრომობის რეჟიმთან დაკავშირებული რეგულაცია შეხება, — აი, ის ძირითადი ღონისძიება, რითაც თავიდან ავიცილებო-

გადაჭარბებული კვებითი ცხივნების როსკ-ფაქტორის — ნილსტონს მოქმედებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა როსკ-ფაქტორის წარმოადგენს ფიზიკური აქტივობის (მობილობის) თვალსაზრისით მეზობლე, რაც პოლიმეგნობის (პიროკინეზიკის) საშუალებით არის ცნობილი. პიროკინეზიკა 15-20 საუბრის დაავადებაა. ექსპერიმენტული და კლინიკური დაკვირვებებით დღეს ცნობილია, რომ პიროკინეზიკა ხშირად უწყობს ხელს ორგანიზმის დაპირველ რიგში გულ-სისხლძარღვთა სისტემის დაავადებათა განვითარებას. მობირობა აუცილებელია ჯანმრთელი და დაავადებული ადამიანისათვის. მხოლოდ, მწვეველ (ძიმედ) მიმდინარე პათოლოგიური პროცესის დროს მოთხოვნილება ადამიანის ორგანიზმს სრული სიმძვილე, სხვა შემთხვევაში შესაძლებელია მობირობა გაჯანმრთელების საშუალება.

მობიობა, ფიზიკური ვარჯიში, ფიზიკური შრომა — აი, ის აუცილებელი ფაქტორები, რომლებიც შეუძლებელია ადამიანი გამოთავინდოს პიროკინეზით გამოწვეული მძიმე მდგომარეობიდან. ფიზიკური ვარჯიში სიცოცხლის გახანგრძლივების და შრომის უზარის ამაღლების ყველაზე ეფექტური საშუალებაა.

უკანასკნელ წლებში ამერიკული მეცნიერები გულ-სისხლძარღვთა სისტემაზე უარყოფითად მოქმედ ზემოქმედებულ მართად როსკ-ფაქტორებად ერთად იხილავს დაავადების სასიცოცხლო ტვეად მიღებს (სარეაბილიტაციო პროგრესიული შემცირება). მოსახლეობის გარკვეული ნაწილის სულ ფერად მეტად შეიზარეულტევის (მოცილებლის) ვეგერი შემცირება, რაც მნიშვნელოვანად აფერხებს სისხლის მიმოქცევის მთავარ წრეში სისხლის მობირობისა და შესაძლებელია იძლევა გულის გადატრიალებას. თვით ამ ფაქტორის სხვადასხვა გამოწვევები ხდება (ნიკოტინის, სიმსუქნე, პიროკინეზი, ფულტის სიკვლის ანთებითი პროცესი და სხვა) ვახანი, რომელთა წინააღმდეგ ბრძოლა აუცილებელია.

უნდა ვგავსოვდეს, რომ ზემოაღნიშნულ „სტრესს“ და „როსკ“ ფაქტორები ორგანიზმისათვის განსაკუთრებით საშიშია მაშინ, როდესაც ადამიანს აქვს შოამომავლობითი (გენეტიკური) ამა თუ იმ დაავადებისადმი მიდრეკილება.

ჯერ კიდევ ბევრს ჰგონია, რომ თუ ის დაავადება, მკურნალობის შემდეგ იგი ავიცილებდა განიკურნება. საშუალოდ, ყოველთვის ეს ანე არ ხდება, და რომ ჯანმრთელობის შენარჩუნების საქმეში პროფილაქტიკას, მკურნალობასთან შედარებით ბევრად მეტი უპირატესობა ენიჭება.

ამგვარი, როგორც ირკვევა, სანდოობა ძირითადი „სტრეს“ და „როსკ“ ფაქტორები ცნობილია. ისინი თავიდან რომ ავიცილოთ, საჭიროა დიდი ნებისყოფა, მაგრამ ამის პრაქტიკულად განხორციელება ყველა შემთხვევაში შესაძლებელია.

უნდა ვგავსოვდეს: ჩვენი ჯანმრთელობა ჩვენს ხელთაა!

ზურბა კომუნიზმი.

უცნაური ხასიათი ჰქონდა მღებუ სანდლას, კაცი ვერ გაიგებდა, რა სწენდა და რა უხაროდა, ნაღველ ჩამდგარი თვალებით დადიოდა მუდამ.

სუფიად ჩაცმა არ უყვარდა, საღებავებით დასერილი ხალაოი ცეცხ ყოველთვის. დღის ბოლოს აბანოში შეიღებდა, გულს იკვებდა ბანაოში, მერე ჩაიკეთა ლუღს დაღებდა და ამის შემდეგ შეეცდოდა ვახშამს, ტანსაცმელს კი არა და არ იცვლიდა.

მის ხელში მოზღვრები არავის ენახა, არც დიდი და არც მცირე ზომის ფერწერული ტილოსათვის ჰქონდა ხელი მონერლი, რასაც ხატავდა კედელზე ან სახლის ძირზე ტერზობა, მაგრამ თავის თავს მხატვარს უწოდებდა მაინც.

ხელოსნები დასერიდნენ, სადავრო მხატვარი, ჩვენსავით ქორიანი მღებავი ხარო, მაგრამ სანდლას გულს არ ტყებდა; მხატვარი ვარო, გაიძახოდა და კიბოდა.

ხატავდა ცისარქველს ფერზეზე, შავი ფერით არ უყვარდა ხატვა, რადგან რიასა და კრასლას გერძობდა შავი ფერის მინით.

ერთხელ ერთი შვეციის თაბაზე მოვიდა უცნაყოფობა; ძალს ერთი იგი და ძალს მეორე. დამკვიდრდა შავი ფერი მონონდა, სანდლა უარზე იყო, არ იყარებოდა, უმტკიცედა. საქმე იქმედ მივიდა, სანდლამ სამუშაო მიიჭო და გასაძრავლო არ უთხოვია, ისე გაიცილა გარეგნად არ დაქვივს.

— რათ გეუბნები, კაცი? — ეუბნებოდნენ მძაგრიები სანდლას, — ნაიდი, გაუკეთე იმ კაცს, რაც უნდა

და როგორც უნდა და მიიღე შენი კუთვნილი ფული!

— ჩემი საქმისა მე ვიცი, არც შეაკე შეუღებავ, არც ფულს გამოვარდომე!

— არ გამოართმე და ნუ გამოართმე, კალთებს დაგახევენ, აი!

— სხვა სამუშაოს ვიპოვნი.

— იქ რა, შავი საღებავი არ დაეჭირდება?

— არა!

— რატომ, კაცი, ნიკალა რა, შენც ნაკლები იყო, შავ ფერს რომ აღმერებდა?

— ეგ მე ვიცი!

— იგი და იყოფი, კი არ გციოვლებით!

— შემევიღო რა, მკვლავსაც რომ არ მომჭირთ?

— მაინც რატომ არ გვიყვარს შავი ფერი?

— რას ჩამაცივდი, საქმე გამოგელაო?

— შენი დარიდ გვაქვს და იძიბობ, რათ შემოსამერი შავ ფერს?

— ნეტები თუქნა. — ამიოიბრა სანდლამ.

— ვინ გითხარა, რომ არ მიყვარს? ვინ გითხარა?! — ნაწიოვირა სანდლამ და მაკვლას დაქვრა მუშტში, — შავი ფერი თუქნებ ძალიან მიყვარს. თუქნებ ძალიან, გა-

იგით? — მერე თითქოს ენა ჩაუვრიაო, ხმადაბლა განაგრძო, — შავ ფერს ნიკალა აღმერებოდა, პიადედას... ის ვლავიერი იყო, ჩვენი ვინ ვარო? — ამიოიბრა, ნაწიოვდა და მტავი არავფერი უთქვამდა, გზას ისე გაუდგა, დაბრევიდა ფეხსაცმელს მიათრგვდა და მტერის კორინდელი მიხეცებოდა უცნ. ამაყად თავანულო მიიღო და და შორს, ძალიან შორს, მისფერი ნილში გახვეული თავის ნაწიუშვრებს ხედვდა მხოლოდ.

ამ ამბის მერე ხელსნების შემოსნა, სახაბუცის გაურბეგულად, სიბერე მოძალადე თავის თაბაზე ჩაიკეთა. ერთბაშად შეეცნა ხასიათი, წლებს სიმძიმისაგან მოლოლ გულს ვლავარფერი მოუხერხა.

ხანდახან ხელსნების მუხუშვისაკენ ნაწინახაღებოდა ხოლმე, უფხუბ დაუჯვრელი. მუხუშვის განსინად და დაექტამდებ რჩებოდა იქ და უნის ნიგნაკში ინიშნავდა რაღაცას.

ერთხელ საღებავებით დახებრი ქაღალდში გახვეული, ილიანი ამოჩრილი მონორული მოღვრტი მიიღეს შინ და ჩაიკეთა მუხუშვის სიარულიც დაივიწყა, რაღაც საქმეს მიიძალა მოხუცე ხანდახან შურის საყიდლად მუც გამოვიდოდა დილაობით, დანარჩენი დრო შინ საქმიანობდა.

ბაღა, ლია ფანერებდა და ელემენტების გამოიღოდა ნელკანკილი კვამლის თაკი და ქვეყნის ატკობინებდა, თაბაში კაცი ტრიალებოდა.

სანდლა ცოცხალი იყო.

ხელსნებმა, ადრე რომ ხიზრწმირად აკიბავდნენ მის, ხელწნელა მიიციწყეს, კარგა ხანი გავიდა. სანდლას სახლის ფანერებში პილი უწყნად, ერთხელ მეხუთვემ, რომელმაც ყვავაზე აწეა მანძინა სანდლას გაუჩინარება, ხმაძალდა სოლოდ.

— სად დაიკარგა სანდლა?

და მაშინ გახსენდები, მგონილეს უშელოძირი მონადე, მზინ, მხოლოდ მაშინ და მონეტრუნდებ სანდლას ბუდილი და მიხეციყის თაბის კარი შეამტკიცეს.

ღია ფანერის მოპირდაპირე მხარესიკლავდა ჩახჩახა მზე ოქრისფრად ავარებდა სანდლას ფუნჯით მიხატულ კედელს, შავი საღებავით შესრულებული მამაკაცის პიკეტურის ქვეშ იატაკზე დაგებულ ძველ პალატზე იწვა კაცი — ხელში საღებავებშია იწვიდა ხელო.

პირტყვით შავ ფონზე გარკვეული ჩანწნები თეთრი საღებავით მიწერილი აჩხაჩახა ასოები — „ნიკალა“.

საგზოგზოს ვალი ბაჰუს

ლია ზვირილი

შენ, ჯერ კიდევ პირტიტვლა ბოქს, უკვე კარგად გიცნობენ „ფაქტობლები“ და გინახია ოფიციანტ ლარისთვის აღტყვებილი შეხედვრები. შენ, მადლასა და გამხდარს, უკვე თვამბობილის და გათვორთბოლს აქეთიქიდან გულდაგულ ამიგდგომინა მედღედუქნი და დაუსრულბლოვ ჩაგვიტყობინებენ ლარის გაბრუნებულს, თამბაქოს კვამლისა და კონიათი დამძიმებულ თავიპირთი. მერე, გზადაგზა ცეკვის უფში შესულს, მედღედუქ კლარენებს დაჯივრის რომ შლის ნაწილანდი, რარეგად გაშმაგვებს...

მეორედ ხომ სულ დამცლილი სივარულად შენს წინ არამდე და არამდე ფულს არ ავიღებო და შემდეგს მოლოძირითი კი სული ცილავს. პიკტი როგორ მკადრე, როგორ თუ არაო შესწავლეს შენ და „ძალით“ მიამბობენ ფულს შუბლში ისიც სასწრაფოდ მოაშველებს ქულს „რათ გინდოდა, გვიარჯან“... ამიოიყავ-

ლებს გულაუწყებელი და მიდი — მუხუშრას და რას მუხუშრასკი!

მერე მინი თავდაბა ყოველივე? შენი „ლოტიკა“ ან შენ მიკვილეებინ, არ პირიქით შენ მაია... გზად ხან წახუბი ავტყებდებო, ხან ფუხაქქარებულ მანდილოსანს გაღანდავით და ვაი შას.

დღითი ძნელია შენი გაღვიძება, გამთენიისას ჩაჩივრებულს რა გავაღვიძებ. თავი სავეტ ტომარასავით დამგმობინდა და უკაოვად გიხიარ ტყინარსმდელი ქათქათა საყრეტულზე...

— უნდა კი გაითხო: შენ ჩაველიო ძველ რიყში? განახლებულში? გინახავს ყარსიხილებს რორაკჭაღა, დუქნიები, სადაღა პატიონსებას, სინდონს, ნაწილს ლიადებდნენ მედუნქნობა საბუნი? გათვინარა მკენსარე საიათარო? მას სდევრული არ გაუთვინარა, მას ლარისგანა გზადაგზა. არც ნიკალა გაკვიდებია ყოველი მეორის კაბას.

მამაშენი როგორ ნატრობდა შენს გაჩენას. როგორ გელოდათეობა თითოს... მერე ვიბეებიანი შარვლის შვეკრავც ექაბრებოდა დედაშენს. სუსტი იყავი, მაგრამ იმდენი ძლიერი ჰქონდა შენს შობოლებს. მამაშენი მიგვიდებოდა ოცნიბობად, რომ შენით შესწრულებინა ის, რაც მას დაუტოვია. იბოლობი გულწაქვულს შენით უნდოდა შექცება, ავლებოდა, ატლებოდა ქვეყნად მშენსთან ქაბუკი ხომ არც ახლა შენს ლებმა შენი სიყვარულით თავბრუდახვეულს.

ამქვეყნად შენი მოვლენა საჭირო იყო და განიქონი ახლა ძალა მოხერობი და ეკანრე ჩაიწინე ჯერ კიდევ უზნირი ხელი: რაც იყო, იყო დადებდნენ შენს ოჯახს, ხალხს, მამულს. შენტი შრომას. მტრებში მოიყვლი, დევი გამოჩრავლე, მშებთან აღმცინებდი. ჰკითხე... განსწავლიან. ზოგიც შენ უთხარო, რომ არ შექედვარა. დღისას ქვარას მალე იბილავ და ცენი შაბიტი, მაშინ მარტული უკულს ადებ და წინდა ტალღებს ჰეიცე გასავარებოდა. შენ არ ავიცია ქალაქები, ციხე-

კოშკები. ვარსკვლავები არ მიგვიყრეფია არც ომი გინახავს. დამშვიდებულს, აყვავებულს ქვეყანაში მოხვედი. არ გვიგრძნია უზურობა, შენ ახლა გინახავს და, ღვრთო დიდებულს, იქნებ გალითობი და მოხვედრე ჩვენადვე, ერამდე, გულამდე, შენებამდე, საერთო სიხარულამდე.

შენი ბილიკი არტულია ლამბი და დღითი მიუბეებიანი იგი, გაერთიხლები კი, შენი ბავშვობა მიდის ფეხგაბრევი, მიპირავა შენი ტრობა. მერე ანთებულ ახალგაზრდობას მინაწერ დრო ჩამოვართმედი მოქნაშია, მერე სიტყვაზეც უფხაქქარებით ჩაიპროვლეს. როცა შორიდან გაიბიხედა წარსულს შენსას, სხვა სინანული აიტანავს მერე, გულში კი ვინმეს საყვედრავს ტყვი, შენი ბავშვობა და სიტყვაზე რაღაცით რომ შეგეღებეს. ხმაძალდა ვერ ტყვი და სულში ჩაჩივრებ, რომინებელი ნადველი. მერე იბილე ტრემბს დაკვიდებს წინამობულ.

გაიკვიდე გაიკვიდე და დაიხსენებ: შენ დედასამბოლოს ვალი გაქვს! **ნათიშლა მამბელიძე**.

ფეხბურთის მატჩამდე ორი დღით ადრე უკვე თადარიგი დავიჭირეთ: ყველა შესაძლებლობას მისხალ-მისხალ ვწინდით, ათასგვარ ვარიანტებს ვაფიქვნიო...

— ყველას სჯობს პატარა სტადიონთან წავიდეთ, — თქვა დინჯაძე პანის კუთხით. — ვაფსოსთან ახლო არის და მოხერხებულად სავარძლებიც აქვს.

— მაგრამ მისი ტელევიზორის ეკრანი პატარაა, გამოსახულება ზოგჯერ ციმციმებს, — შეტაცახხა პოგოდი როსლანკვი. — უმჯობესია, თავმჯდომარე შჩაინიჩის ვენიკით: ქალაქის ცენტრში, ბართან ახლოს ცხოვრობს და მის ტელევიზორს დიდი ეკრანი აქვს.

ეს აზრი ყველას ჭკუაში დაეკრუდა. მაგრამ შჩაინიჩის მაცივარი ვეცუბებოდა. ამ გაბარა ზაუხუდში თბილისი ლედი და რა სასმელია პანი სოლოვიჩიკოვი ქალბატონ კრავჩენიკის კანდიდატურა წამოაყენა.

— დიდი ბინა აქვს მერვე სართულზე, მაგრამ შედგარი ლფებით აფსოვდავით. ტელევიზორიც ახლახან შეიძინა. მასპინძლობით ხომ მთელ ქალაქში ტოლი არა უკავს.

— ცივბინა ქალბატონ კრავჩენიკის, — ჩაილაპარაკა ბუზოპალიჩკო.

ქომაგთა დაუშხხრალი პნაპანი

კოლონური იმპერიისა

მა, — ისეთ ტბილეულობას აცხობს, რომ ჩვენი ქალაქის მშენებელი ასულთა ნახევარი იქ იყოს თავს. რა გაუძლებს იმათ ყაყანს: მატჩს რომ გვში ჩაგაბო, ვინაო წრეში უნდა ნახო. ასე ვფიქრობ მე — დაასკვნა ბუზოპალიჩკო.

— პანი კრავჩენიკაც ისეთი ქანის იცის, — სერიოზული ტონით განაცხადა პანი ზოხამი, — რომ ის ნუოსაც ვერ გაუძლებს კაცი. არც ფეხბურთისა გაეცემა. ისეთ რაგბისტოხებს, ჭკუაზე შეუძლის.

ესე კი რომ ვერც ვერაფერი გადავწყვიტო და ვერც ვგეოსავალი ვაპოვნე. სასწრაფო ვიღებოდა ჩავადიდი. მაგრამ, მოგვხსენებთ, ფეხბურთის ქომაგ ღმერთი ასე ადვილად არ განსწირავს. ავი მხსენ-

ლად მოვეკვინა კიდეც პანი პანოვიჩი.

— ორი დღეა, სამსახურში არ ვყოფილვარ, — სხაპასუხით ლაპარაკობდა იგი. — ტელევიზორი საგანგებოდ შევეკეთებინე, გარე ანტენაც დადებ, პატარა სამაზღვრე დავიჭირე, მოარბანდილი, ფეხბურთიც ვნახობ და ცოტაც ვისამოვინო.

წარღწის შემდეგ გადაარჩენილი, ალბათ, ისე არ გაეზარდებოდა, როგორც ამ ამბავსა გავცახანა.

უკლებელი ყველა დავთანხმე მის წინადადებას იმიტომ, რომ პანიჩი ვიყრი კაცური კაცია. სიტყვას არ გადავცა. ასეუ საძენში საკუთარ თავზე უფრო შეტყობდა.

ამჯერადაც ხომ მივიღ გავგომარ.

თლა, რომ იტყვიან მოწოდების საზღვრებში იდგა რა საუბრეა, რა შემწერ-მოწერაუკული მოწერა, რა ჩაგდებულ კობრანხალებს თოვლს ჩააყენებდით, თუ მეცა ოქნაფ შეზოილი ორავულს ქამით გული ვერ ვიფარებ ქვე ჩირქაქაქა წიწვლი და შვი — მარტხინით ამგდარილიაოქული ეს ტარტრით მხრინავი, ხემა მარტხინით მარტხინით მყოფილი ქარვისგურგულიან ქამაის ხომ არაფერი სჯობდა. ქამა-სიკო ვერვე ტავით მოვაფრთვებს, თართის გემო, ალბათ, არასდროს დამეინფდება ახლა არასეა და ლუღს ამ იკითხავთ? ნორმაზე ჩაიცეუული ყელს რომ გრიადად ჩაეკოკ-ლიონებმა და გულ-მოუცვლს საამოდ ავიხურებს.

ერთი სიტყვით, რაღა ბერი გავცემოდა, ერთობ სამსაიმოინდრო ვაგადარეთ. თუნდა რა, იმ დღეს პოლონების ოსაზე შეგებდრის სანახავად ტელევიზორების ეკრანთან მილიონობით ქომაგმა მოიყარა თავი.

სამწუხარო მხოლოდ ის არის, როგორც მერვე დღე ვაფიქვო, „გურჩის“ შეხედარა ნაუგია და ასაწერხობას გამოეთოშა.

თარგმანი ბონის მარსაქისა.

საგაულისგო, სასალონო

სწარსადა

ამას წინათ ნიუ-იორკის ერთ-ერთმა მოღობის აბტლეიმ გამოაცხადა კონკურსი, რომელშიც მხოლოდ მამაკაცებს შეეძლოთ მონაწილეობა.

კონკურსში გამარჯვებულა ის, ვინც ყველაზე მახვილ-გონივრულად უბასუბდა შეკითხვის: „როგორ უნდა ჩაიცვას ქალმა პანტეტზე წახვლის წინ?“

თორემ უამრავი წერილი მიილა. პირველი ადგილი ერისმდე მიეკუთვნა პასუხს, რომელიც ერთი სიტყვისგან შედგებოდა: „სწრაფად“.

ალმიმამთ საპატარო ხმა

იაპონიაში დაიწვეს უენაური მალეობის სათაების გამოშვება.

სათვის მფლობელი დანიშნული დროს აღებდის არა ზარის წერილად, არამედ შენიშვნით ჩამორტავებულ მანერტოფონის ფირზე ჩაწერილი საკუარო ხმა. ჩაწერილი ტექსტის

და ხმის ტემპის რეგულირება სურვილისამებრ შეიძლება.

ფირზე, მაგალითად, შეიძლება ჩაიწეროს სიტყვები: „გთავაუვ, დროა გაიღვიძო!“ ანდა, „რევეკუო, ადვიტი, თორემ დაიკვიანებ და ყოფა გეტრუბა“.

ქვეს სანიმეო მითორაბა

საფრანგეთში არსებობს ერთი ძველადმიღებული კანონი, რომელიც მიივიწყებს და არ გაუქმდებიათ.

ამ კანონის თანახმად გადასახადდა ამჯერად ინსპექტორის ნება აქვს, შევიდეს ნებისმიერ ოჯახში და დაიწყო... ყველა.

ყვეა ყველაზე საინფერ მეთოდიან არარეგისტრირებული საოჯახო ძალის აღმოსაჩენად და მისი პატრონის დასაჯარიმებლად.

სომკანის „სამხალგობარო მარხო“

პარიზის ერთ-ერთმა ფირმამ გამოშვება საოჯახო სასწარი, რომელიც მავნებოფონია ჩამორტავებული.

როცა სასწარიზე შემდგარი ოჯახის რომელიმე წევრის წინა 100 კოლორამას გადააბრებებს, მავნებოფონი ავტომატურად ირრუება და გაერთხილებსავითი ფლერს შოკების „ამგულეფიარო მარჩი“.

სამპაზორო ფსხიმიკაუსა

მიონქოსი

ვინ არ იცნობს ჩეჩენი-ინგუშეთის ატრონიმიფარ ტესტებოცაში შეუხმეღალი მუხავეს.

ამას წინათ მან მონაწილეობა მიიღო ავტონომიფარ ტესტებოცის მთავარ სტალინიზე გამართულ კონკურტში. იგი ისე ოსტეტურად უტარავდა ღიღ ღიღზე, რომ საპატიო წილოდ ღაიმასურა და მოსყოფში მიიწვიეს ახალგაზრდა ტლანტების საყვინო სტალინიფარ ფესტეაღალი მონაწილეობისათვის.

შუამხედ-ღალი მუხავეი ვერ სამი წლასაც არ არის.

ბარბული იხაბის ზმგამ

გარკის ოლქში, ქალაქ ბორის მასლოლ შენდება უკვეყოფი ფერმა, რომელიც სპექტრალ მეთოთხით მოამრალეუბნ... გარეულ იხებს.

ერთი თვის იხებს გარკის და მეზობელი ოლქების საინინდარგო მუხრნიფებში გაუშვებენ.

ფერმა ყოველწლიურად 40.000-მდე გარეულ იხეს მოაშენებს.

ბაუფოტონოლოგიო სამპაზოლისა

სმოლენსკის ოლქის სოფელ ტრეუბინის მკვიდრმა ა. გუტრიანოვმა ამას წინათ მეუღლეს საძქურად მიართავა ძველბური საყუდრები.

— ძალიან მოწონებს. საღ იყიდეთ — აი ვი! — ა. გუტრიანოვმა სამზარეულოს მაცილაზე შესაწავებად გამოშვებულ ბაჭეზე მიუთითა.

ოჯახის მამა ამ ზუნებოდა. მან მართლა ახლად დაჯილდოდა ბატის ქუჩში ითავა საყუდრები, რომელიც ბატის ვაღაყუდას, ეტყობა, მდინარეში სანახაოდ ჩასულმა ქალმა დატოვა სანახობოზე.

ქართული
ზიზლირთიქა

